

บทที่ 1

บทนำ

ปัจจุบันพลาสติกได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์มากขึ้นทุกขณะ ดังจะเห็นได้จากผลิตภัณฑ์จำนวนมากจะมีพลาสติกเป็นส่วนประกอบ ทั้งนี้เนื่องจากพลาสติกมีสมบัติพิเศษที่ดีกว่าวัสดุอื่น มีความเหนียว ยืดหยุ่น สามารถทนต่อกรด-ด่างและสารเคมีอื่นๆ รวมทั้งมีความทนทานและราคาถูก จึงทำให้ผลิตภัณฑ์จากพลาสติกได้รับความนิยมและมีการนำมาใช้อย่างแพร่หลาย ผลที่ตามมาคือปัญหาในการกำจัดวัสดุเหล่านี้หลังจากการใช้งาน จึงทำให้ขยะพลาสติกเหล่านี้ได้สะสมในสิ่งแวดล้อมและเพิ่มปริมาณขึ้นอย่างรวดเร็ว เนื่องจากพลาสติกเป็นวัสดุที่ไม่ย่อยสลายหรือต้องใช้เวลานานมากในการย่อยสลายทำให้ไม่สามารถกำจัดได้ทัน โดยมีปริมาณสูงถึง 25 ล้านตันต่อปี (Lee และคณะ, 1991) ก่อให้เกิดปัญหาภาวะอย่างรุนแรงเพิ่มมากขึ้นโดยลำดับ การแก้ปัญหาเรื่องขยะจากพลาสติกนั้น องค์การป้องกันสิ่งแวดล้อมของสหรัฐอเมริกา (Environmental Protection Agency) หรือ EPA ได้แบ่งแนวทางการแก้ไขปัญหาออกเป็น 4 แนวทาง (กัญจนา ตระกูล, 2533) นอกจากนี้ยังมีคณะผู้วิจัยบางกลุ่มได้ให้ข้อมูลบางประการเพิ่มเติมไว้ดังนี้

1 การลดปริมาณขยะพลาสติกด้วยการลดการใช้งานในบางด้าน เช่น พลาสติกจ๊าวกหีบห่อ, ถุงหูหิ้วต่างๆ เป็นต้น

2 เพิ่มอัตราการนำกลับมาใช้ใหม่ โดยแบ่งเป็น 2 วิธีคือ

2.1 การนำกลับมาใช้โดยไม่ผ่านการแปรสภาพ ปัญหาที่เกิดขึ้นคือจะต้องนำกลับมาใช้อย่างถูกวิธี ถุงพลาสติกซึ่งเคยบรรจุอาหารหรือสารอื่นๆมาแล้ว ไม่สมควรนำกลับมาใช้สำหรับบรรจุผลิตภัณฑ์สำหรับบริโภคอีก เนื่องจากอาจมีจุลินทรีย์หรือสารพิษตกค้างอยู่ (Evans และ Sikdar, 1990)

2.2 การนำพลาสติกไปผ่านการแปรสภาพก่อนการนำกลับมาใช้ใหม่ โดยทำการรวบรวมขยะพลาสติกที่ใช้แล้วมาล้างทำความสะอาด แยกชนิดของพลาสติกแล้วทำการตัดเป็นชิ้นเล็กๆ นำมาล้างด้วยสารเคมีก่อนนำไปหลอมโดยใช้ความร้อน อาจมีการเติมสีเพื่อความน่าใช้และปิดบังสิ่งสกปรกที่ตกค้างอยู่แล้วผสมกับวัตถุดิบใหม่อื่นๆในอัตราส่วนที่เหมาะสม แต่พลาสติกที่ผ่านกระบวนการเหล่านี้จะมีการสูญเสียคุณสมบัติบางด้านไป ทำให้มีข้อจำกัดในการนำกลับมาใช้งานและไม่สามารถนำมาบรรจุผลิตภัณฑ์สำหรับบริโภคได้อีก จึงทำให้ไม่คุ้มทุน (Leaversuch, 1987)

3 การกำจัดขยะพลาสติกโดยการเผา เป็นวิธีที่ต้องมีการลงทุนในการสร้างเตาเผาความร้อนสูง จุดสำคัญของกระบวนการนี้คือ การควบคุมเขม่า คาร์บอน และฝุ่นละอองที่เกิดจากการเผาไหม้ให้มีค่าต่ำกว่ามาตรฐานกำหนด โดยนำพลาสติกมาบดให้ละเอียดแล้วนำไปเผาในเตาที่สามารถควบคุมอุณหภูมิได้ ทำการเผาที่อุณหภูมิ 450 องศาเซลเซียส ซึ่งพลาสติกส่วนใหญ่จะลุกไหม้เหมือนก๊าซธรรมชาติ ในแง่ของการเผาไหม้ที่ปราศจากฝุ่นละออง จะเกิดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ไนโตรเจนออกไซด์และไอน้ำ แต่ถ้ามมีการเผาในปริมาณมากอาจก่อให้เกิดปัญหาหมอกควันเนื่องจาก การเผาไหม้ โดยเฉพาะพลาสติกบางอย่าง เช่น พอลิไวนิลคลอไรด์ (polyvinyl chloride, PVC) เมื่อถูกเผาไหม้จะเกิดสารไดออกซิน (dioxins) ซึ่งอาจก่อให้เกิดโรคมะเร็ง และยังมีกลุ่มสารที่มีพิษ ขณะเผาไหม้ เช่น สารแคดเมียม หรือโลหะหนักอื่นๆ ผงเถ้าที่เกิดจากการเผาอีกร้อยละสิบของขยะที่ถูกเผาทิ้งไปเหล่านี้ยังมีพิษ นอกจากนี้ค่าก่อสร้างโรงงานมีราคาไม่ต่ำกว่า 300 ล้านดอลลาร์สหรัฐ^๔ ซึ่งนับว่าแพงมากอีกทั้งยังไม่สามารถกำจัดปัญหาได้ทั้งหมด เกียรติศักดิ์ คูหา (2538) รายงานว่าในประเทศญี่ปุ่นมีโครงการ ซันโยเด็นกิ (Sanyo Denki) เป็นโครงการกำจัดขยะพลาสติก โดยการทำให้สลายด้วยความร้อน (pyrolysis) เป็นกระบวนการหลอมพลาสติกโดยใช้ความร้อน จากคลื่นไมโครเวฟและการเผา แล้วนำน้ำมันที่ได้ส่งเข้าหอกลั่นเพื่อกลั่นแยก จะได้น้ำมันเชื้อเพลิง ชนิดหนัก (heavy fuel oil) และน้ำมันเชื้อเพลิงชนิดเบา (light fuel oil) ขึ้นกับชนิดของพลาสติก นอกจากนี้ยังได้กรดไฮโดรคลอริกเป็นผลพลอยได้ สำหรับสิ่งที่เหลือชิ้นสุดท้ายต้องนำมาผ่าน กระบวนการกำจัดพิษก่อนทิ้งเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาหมอกควันต่อสิ่งแวดล้อม เนื่องจากต้องผ่านหลาย กระบวนการ รวมถึงปัญหาจากการแยกชนิดของพลาสติกทำให้เสียค่าใช้จ่ายสูงจึงยังไม่มีให้นำไป ประยุกต์ใช้ในขณะนี้และยังต้องมีการศึกษาวิจัยต่อไป

4 การวิจัยและพัฒนาพลาสติกซึ่งสามารถย่อยสลายได้ แต่ยังคงรักษาคุณสมบัติของพลาสติก ที่ต้องการไว้ แบ่งเป็น 2 แนวทางคือ

4.1 พลาสติกที่เสื่อมสภาพได้ เป็นลักษณะที่พลาสติกจะเกิดการเสื่อมสภาพเองเมื่อหมดอายุการใช้งานหรือเมื่อเวลาได้ผ่านไปจนถึงจุดหนึ่ง โดยเติมสารเติมแต่งที่สามารถย่อยสลายทางชีวภาพได้ (additive based polymer) มี 3 ลักษณะ คือ

4.1.1 การเสื่อมสภาพด้วยวิธีทางชีวภาพ (biodegradable plastic) โดยอาศัยการนำสาร ที่ก่อให้เกิดจุดอ่อนในโครงสร้างทางเคมีของพลาสติก เพื่อเปิดโอกาสให้จุลินทรีย์ตามธรรมชาติ สามารถเข้าไปย่อยสลายสารไฮโดรคาร์บอนต่างๆได้ ในประเทศสหรัฐอเมริกามีการผลิตพลาสติก ชนิดที่เสื่อมสภาพด้วยวิธีทางชีวภาพ โดยใช้พลาสติกชนิดพอลิสไตรีน (polystyrene, PS) เป็น พอลิเมอร์พื้นฐาน นำมาผสมกับแป้งที่ได้จากผลิตผลทางการเกษตรแล้วเติมสารลดแรงตึงผิว เพื่อให้โซโมเลกุลของพอลิสไตรีนเกาะติดโครงสร้างหลักของแป้ง จะได้โคพอลิเมอร์ที่ประกอบ

ด้วยเซลล์โลส 20-30 เปอร์เซ็นต์ กระจายตัวอย่างสม่ำเสมอในเนื้อพลาสติก เมื่อนำพลาสติกชนิดนี้ไปทิ้งในดิน จุลินทรีย์ในดินจะย่อยสลายเซลล์โลสในพลาสติก ทำให้ชั้นพลาสติกมีขนาดเล็กลงเหลือส่วนที่เป็นพอลิस्टาไดรีนช่วยให้ง่ายต่อการย่อยสลายต่อไป ในประเทศแคนาดามีการผลิตพอลิเมอร์ของพลาสติกที่เคลือบด้วยแป้งข้าวโพด ซึ่งผลิตได้ง่ายและมีราคาถูกกว่าพลาสติกชนิดแรก โดยการปรับสภาพผิวให้เป็นส่วนที่ไม่จับกับน้ำ (hydrophobic surface) เมื่อทิ้งพลาสติกลงในดิน จุลินทรีย์จะย่อยสลายแป้งข้าวโพด เหลือส่วนที่เป็นพลาสติกในรูปโครงสร้างที่เป็นรูพรุน จากนั้นน้ำมันจากข้าวโพดจะทำหน้าที่เป็นสารออกซิไดซ์ (oxidizing agent) โดยทำปฏิกิริยากับเกลือที่อยู่ในดินหรือน้ำไดสารเปอร์ออกไซด์ (peroxide) ทำให้พันธะของพอลิเมอร์แตกออกจากกัน Evans และ Sikdar (1987) รายงานว่าในสภาวะที่เหมาะสมที่สุดนั้น พลาสติกชนิดนี้จะเสื่อมสภาพจนหมดภายในสองถึงสามปี

4.1.3 การเสื่อมสภาพด้วยแสง (photodegradable plastic) โดยทำการผลิตพลาสติกให้อยู่ในรูปของคีโตนคาร์บอนิล (ketone carbonyl system) ซึ่งประกอบด้วยโคพอลิเมอร์ของพอลิस्टาไดรีนกับพอลิเอทิลีน (polyethylene, PE) หรือโคพอลิเมอร์ของพอลิเอทิลีนกับคาร์บอนมอนอกไซด์ พลาสติกประเภทนี้จะสามารถดูดกลืนรังสีอัลตราไวโอเล็ตจากแสงอาทิตย์ เมื่อมีการเติมสารเติมแต่ง ที่เป็นตัวเร่งในปฏิกิริยาทำลายสายพอลิเมอร์เมื่อได้รับแสงอัลตราไวโอเล็ต (photoinitiator) ได้แก่ สารประกอบเชิงซ้อนของโลหะ เช่น เหล็ก หรือ ทองแดง ซึ่งจะทำปฏิกิริยากับสารต้านออกซิเดชัน (antioxidation) ไดสารประกอบเชิงซ้อน เมื่อถูกกระตุ้นด้วยรังสีอัลตราไวโอเล็ตจะแตกตัวได้อิออนของโลหะทำให้พันธะระหว่างโมเลกุลเกิดการแตกสลายพลาสติกจะเริ่มกรอบ, เปราะและค่อยๆเสื่อมสภาพเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อยทำให้ง่ายต่อการกำจัดในชั้นต่อไป (Leaversuch, 1987)

4.2 พลาสติกซึ่งผลิตโดยกระบวนการทางชีวภาพ (biopolymer) สามารถย่อยสลายได้ในธรรมชาติ (biodegradable) อย่างสมบูรณ์เกิด แก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ น้ำและกรดคาร์บอกซิลิก ซึ่งไม่ก่อให้เกิดปัญหาภาวะต่อสิ่งแวดล้อม พลาสติกซึ่งมีคุณสมบัติเหล่านี้ ได้แก่ พอลิไฮดรอกซีแอลคาโนเอต (polyhydroxyalkanoate, PHA) พอลิแลคไทด์ (polylactide, PLA) อลิฟาติกพอลิเอสเทอร์ (aliphatic polyester) พอลิแซคคาไรด์ (polysaccharides) รวมถึงโคพอลิเมอร์และอนุพันธ์ผสมของพอลิเมอร์เหล่านี้ ได้มีการประเมินว่า ตลาดเป้าหมายของพลาสติกที่ถูกย่อยสลายได้จะสูงถึง 1.4 ล้านตันต่อปีในปี ค.ศ. 2000 (Leversuch, 1987 อ้างถึงใน Lee, 1996) เมื่อพิจารณาคุณสมบัติในด้านต่างๆ พบว่า PHA มีความเป็นไปได้มากที่สุดในการนำมาใช้ทดแทนพลาสติกจากอุตสาหกรรมปิโตรเคมี จึงมีการค้นคว้าและวิจัยอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาให้ PHA มีส่วนประกอบ

ของโมโนเมอร์ใหม่ๆ ศึกษาและปรับปรุงคุณสมบัติเชิงกลและเคมี เพื่อให้เหมาะสมต่อการใช้งานในแต่ละด้าน (Lee, 1996)

PHA

มีการสร้างและสะสม PHA ภายในเซลล์ของสิ่งมีชีวิตประเภทโพรคาริโอต (Prokaryote) จากการศึกษาพบว่าจุลินทรีย์มากกว่า 80 ชนิด สามารถสร้างและสะสม PHA ในสภาพที่ถูกจำกัดสารอาหารอื่นๆและมีแหล่งคาร์บอนมากเกินไปเพื่อใช้เป็นแหล่งคาร์บอนและพลังงาน รวมทั้งใช้สำหรับการงอกของสปอร์ (sporulation) ใน *Bacillus* (Williamson และ Wilkinson, 1958) และการสร้างซิสต์ (encysment) ใน *Azotobactor* (Dawes, 1974) เช่นเดียวกับการสะสมแป้งในพืชและการสะสมไกลโคเจนในสิ่งมีชีวิตชั้นสูง (Bloembergen และ คณะ, 1986) PHA จะถูกสะสมอยู่ในรูปของแกรนูล ขนาดและจำนวนของแกรนูลต่อเซลล์จะแตกต่างกันในแต่ละชนิดของจุลินทรีย์ เช่น *Alcaligenes eutrophus* มีแกรนูลขนาด 0.24-0.50 μm จำนวน 8-13 แกรนูลต่อเซลล์ จุลินทรีย์ที่มีการสะสม PHA สามารถตรวจสอบเบื้องต้นได้โดยการย้อมสีชูดานแบล็คบี หรือ ไนลบลู (Byrom, 1994)

ตารางที่ 1 จุลินทรีย์ที่สามารถสร้างและสะสม PHA (Brandl และคณะ, 1990)

การจำแนกสายพันธุ์โดย Bergey's Manual	จีโนม	ปริมาณ PHA สูงสุด (%ต่อน้ำหนักเซลล์แห้ง)	แหล่งคาร์บอนสำหรับการผลิต PHA
Group 1	<i>Chloroflexus</i>	<1	yeast extract/glycylglycine
Phototrophic bacteria	<i>Chromatium</i>	20	acetate
	<i>Ectothiorhodospira</i>	ND	NS
	<i>Lamprocystis</i>	ND	NS
	<i>Rhodobacter</i>	80	acetate
	<i>Rhodospirium</i>	47	acetate
	<i>Thiocapsa</i>	ND	NS
	<i>Thiocystis</i>	ND	NS
	<i>Thiodictyon</i>	ND	NS
	<i>Thiopedia</i>	ND	NS
	<i>Thiosphaera</i>	ND	acetone/CO ₂
Group 2 Gliding bacteria	<i>Beggiatia</i>	57	acetate
Group 3 Sheathed bacteria	<i>Leptothrix</i>	67	pyruvate

ตารางที่ 1 (ต่อ)

การจำแนกสายพันธุ์โดย Bergey's Manual	จีโนส	ปริมาณ PHA สูงสุด (%ต่อน้ำหนักเซลล์แห้ง)	แหล่งคาร์บอนสำหรับการผลิต PHA
Group 4 Budding and/or curved bacteria	<i>Sphaerotilus</i>	45	glucose/peptone
	<i>Caulobacter</i>	36	glucose/glutamate
	<i>Azospirillum</i>	75	malate
	<i>Oceanospirillum</i>	ND	NS
	<i>Spirillum</i>	40	lactate
Group 7 Gram-negative aerobic rods and cocci	<i>Alcaligenes</i>	96	fructose
	<i>Azotobacter</i>	73	glucose
	<i>Beijerinckia</i>	38	glucose
	<i>Derxia</i>	26	glucose
	<i>Methylobacterium</i>	47	methanol
	<i>Methylosinus</i>	25	methanol
	<i>Pseudomonas</i>	67	methanol
	<i>Rhizobium</i>	57	methanol
	<i>Xanthobacter</i>	ND	NS
	<i>Zoogloea</i>	ND	yeast extract/casamino
Group 8 Gram-negative facultative anaerobic rods	<i>Chromobacterium</i>	37	glucose/peptone
	<i>Escherichia</i>	ND	tryptone/yeastextract/glucose
	<i>Haemophilus</i>	ND	brain heart infusion
	<i>Photobacterium</i>	ND	NS
	<i>Vibrio</i>	ND	NS
Group 9 Gram-negative anaerobic bacteria	<i>Syntrophomonas</i>	30	glutamate
Group 10 Gramnegative cocci and cocibacilli	<i>Acinetobacter</i>	<1	glucose
	<i>Lampropedia</i>	ND	NS
	<i>Moraxella</i>	ND	NS
	<i>Paracoccus</i>	ND	NS
Group 12 Gram-negative chemolithotrophic	<i>Nitrobacter</i>	ND	NS
	<i>Nitrococcus</i>	ND	NS
	<i>Thiobacillus</i>	ND	glucose
Group 13 Archaeobacteria	<i>Halobacterium</i>	38	glucose

ตารางที่ 1 (ต่อ)

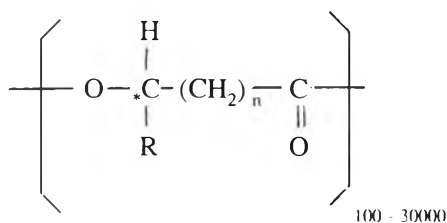
การจำแนกสายพันธุ์โดย Bergey's Manual	จีนัส	ปริมาณ PHA สูงสุด (%ต่อน้ำหนักเซลล์แห้ง)	แหล่งคาร์บอนสำหรับการผลิต PHA
Group 14 Gram-positive cocci	<i>Micrococcus</i>	28	peptone/tryptone
Group 15 Endospore-forming rods and cocci	<i>Bacillus</i>	25	glucose
	<i>Clostridium</i>	13	tryptone/peptone/glucose
Group 17 Actinomycetes Cyanobacteria	<i>Mycoplana</i>	ND	methanol
	<i>Nocardia</i>	14	butane
	<i>Streptomyces</i>	4	glucose
	<i>Aphanothece</i>	<1	NS
	<i>Chlorogloea</i>	10	acetate, CO ₂
	<i>Gamphosphaeria</i>	ND	ND
	<i>Microcoleus</i>	<1	ND
	<i>Microcystis</i>	ND	ND
	<i>Spirulina</i>	6	CO ₂

หมายเหตุ ND = ปริมาณ PHA สูงสุดไม่ได้ทำการวิเคราะห์

NS = แหล่งคาร์บอนไม่จำเพาะ

โครงสร้างของ PHA

PHA มีโครงสร้างเป็นพอลิเอสเทอร์สายตรง (linear polyester) ซึ่งประกอบด้วยโมโนเมอร์ในกลุ่มไฮดรอกซีที่เชื่อมต่อกันด้วยพันธะเอสเทอร์ระหว่างหมู่คาร์บอกซิลิกของโมโนเมอร์ตัวหนึ่งกับหมู่ไฮดรอกซีของโมโนเมอร์อีกตัวหนึ่ง ตรงตำแหน่งบิดคาร์บอนจะเป็นไครัลคาร์บอน (chiral carbon) แสดงโครงสร้างเป็น R-configuration และแต่ละโมโนเมอร์จะเชื่อมต่อกันแบบหัวต่อหาง (head to tail configuration) เช่นเดียวกับ พอลิโพรพิลีน (Brandl, และคณะ, 1990)

* แสดงตำแหน่งปีตาकारบอน

n = 1	R = ไฮโดรเจน (H)	สารนี้คือ	พอลิ(3-ไฮดรอกซีโพรพิโอเนต) หรือ P(3HP)
	R = เมทิล (CH ₃)	สารนี้คือ	พอลิ(3-ไฮดรอกซีบิวทิเรต) หรือ P(3HB)
	R = เอทิล (C ₂ H ₅)	สารนี้คือ	พอลิ(3-ไฮดรอกซีวาเลอเรต) หรือ P(3HV)
	R = โพรพิล (C ₃ H ₇)	สารนี้คือ	พอลิ(3-ไฮดรอกซีคาโปรเอต) หรือ P(3HC)
	R = บิวทิล (C ₄ H ₉)	สารนี้คือ	พอลิ(3-ไฮดรอกซีเฮกซะโนเอต) หรือ P(3HH)
	R = เพนทิล (C ₅ H ₁₁)	สารนี้คือ	พอลิ(3-ไฮดรอกซีออกตะโนเอต) หรือ P(3HO)
	R = โนนิล (C ₉ H ₁₉)	สารนี้คือ	พอลิ(3-ไฮดรอกซีโดเดคะโนเอต) หรือ P(3HD)
n = 2	R = ไฮโดรเจน (H)	สารนี้คือ	พอลิ(4-ไฮดรอกซีบิวทิเรต) หรือ P(4HB)
n = 3	R = ไฮโดรเจน (H)	สารนี้คือ	พอลิ(5-ไฮดรอกซีวาเลอเรต) หรือ P(5HV)

รูปที่ 1 โครงสร้างของโพลิไฮดรอกซีแอลคาโนเอต (Findlay และ White, 1983)

การค้นพบ PHA

Lemoigne (1926) รายงานการค้นพบ PHA ชนิดแรกคือ PHB จากเชื้อ *Bacillus megaterium* ในปีค.ศ. 1959 บริษัท Bephist ทำการจดลิขสิทธิ์การนำ PHB ไซเป็นโพลิเมอร์ละลายเพื่อการค้า (Bephist, 1959 US. patent 303659 และ Bephist, 1962 US. patent 3044942) ต่อมา Wallen และ Rohwedder (1974) รายงานการค้นพบเฮเทอโรโพลิเมอร์ ซึ่งประกอบด้วยกรด(3-ไฮดรอกซี) ชนิดอื่นที่มีคุณสมบัติต่างจาก PHB คือ มีจุดหลอมเหลวต่ำกว่าและละลายได้ในเอทานอลร้อนได้แก่ 3HV, 3HC และ 3HH จึงเสนอให้เรียกสารในกลุ่มนี้ว่า PHA

PHA สามารถแบ่งเป็น 2 กลุ่มตามชนิดของโมโนเมอร์ที่มาต่อกันเป็นสายโพลิเมอร์ ดังนี้

1 โพลิโพลิเมอร์ (homopolymer) จะประกอบด้วยโมโนเมอร์เพียงชนิดเดียว ได้แก่ พอลิ(3-ไฮดรอกซีบิวทิเรต) [Poly(β-hydroxybutyrate) หรือ P(3HB)]

2 เฮเทอโรโพลิเมอร์ (heteropolymer) จะประกอบด้วยโมโนเมอร์มากกว่า 1 ชนิด ตัวอย่าง เช่น โคลิโพลิเมอร์ (copolymer) จะประกอบด้วยโมโนเมอร์ 2 ชนิดได้แก่ พอลิ(3-ไฮดรอกซีบิวทิเรต-โค-3-ไฮดรอกซีวาเลอเรต) [P(3-hydroxybutyrate-co-3-hydroxyvalerate) หรือ P(3HB-co-

3HV)] พอลิ(3-ไฮดรอกซีบิวทิเรต-โค-4-ไฮดรอกซีบิวทิเรต) [P(3-hydroxybutyrate-co-4-hydroxybutyrate)] หรือ P(3HB-co-4HB) เป็นต้น ถ้าเป็นเทอร์พอลิเมอร์ (terpolymer) จะประกอบด้วยโมโนเมอร์ 3 ชนิด ได้แก่ พอลิ(3-ไฮดรอกซีบิวทิเรต-โค-3-ไฮดรอกซีวาเลอเรต-โค-4-ไฮดรอกซีบิวทิเรต) [P(3-hydroxybutyrate-co-3-hydroxyvalerate-co-4-hydroxybutyrate)] หรือ P(3HB-co-3HV-co-4HB) พอลิ(3-ไฮดรอกซีบิวทิเรต-โค-3-ไฮดรอกซีเฮกซะโนเอต-โค-4-ไฮดรอกซีเฮกซะโนเอต) [P(3-hydroxybutyrate-co-3-hydroxyhexanoate-co-4-hydroxyhexanoate)] หรือ P(3HB-co-3HH-co-4HH)] เป็นต้น

หรือเมื่อเปรียบเทียบกับพลาสติกสังเคราะห์สามารถแบ่งตามความหมายทางวัสดุศาสตร์ได้เป็น 3 กลุ่มดังนี้ (เสาวรจน ชวยจุลจิติน, 2538)

- 1 โฮโมพอลิเมอร์ หมายถึง พอลิเมอร์ที่ประกอบด้วยโมโนเมอร์เพียงชนิดเดียว
- 2 โคพอลิเมอร์ หมายถึง พอลิเมอร์ที่ประกอบด้วยโมโนเมอร์ 2 ชนิดหรือมากกว่า โดยแต่ละโมโนเมอร์ต้องสามารถเกิดเป็นโฮโมพอลิเมอร์ได้ด้วย
- 3 เฮเทอโรพอลิเมอร์ หมายถึง พอลิเมอร์ที่เกิดจากโมโนเมอร์ 2 ชนิด ซึ่งโมโนเมอร์ชนิดหนึ่งไม่สามารถเกิดพอลิเมอร์ไรเซชันกันเองได้ แต่โมโนเมอร์อีกชนิดสามารถเกิดพอลิเมอร์ไรเซชันกันเองได้

ความสามารถในการสร้างและสะสม PHA โดย *Alcaligenes eutrophus*

Holmes (1985) รายงานว่า *A. eutrophus* สามารถสร้างและสะสม PHB ได้สูงถึง 80 เปอร์เซ็นต์ ต่อน้ำหนักเซลล์แห้งเมื่อใช้กลูโคสเป็นแหล่งคาร์บอน และเมื่อใช้กรดโพธิโอนิกเป็นแหล่งคาร์บอนจะสร้างและสะสมโคพอลิเมอร์ P(3HB-co-3HV) นอกจากนี้ PHA ที่ผลิตโดย *A. eutrophus* จะมีน้ำหนักโมเลกุลเฉลี่ยโดยจำนวน (number average molecular weight, M_n) สูงกว่าและมีค่าดัชนีกระจายของน้ำหนักโมเลกุล (polydispersity index, M_w/M_n) น้อยกว่า PHA ที่ผลิตจากจุลินทรีย์ชนิดอื่นดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบน้ำหนักโมเลกุลเฉลี่ยของ PHA จากจุลินทรีย์ชนิดต่างๆ (Doi, 1990)

จุลินทรีย์	แหล่งคาร์บอน	สัดส่วน(โมล%)ของ PHA			น้ำหนักโมเลกุลเฉลี่ย	
		3HB	3HV	4HB	$M_n \times 10^{-3}$	M_w/M_n
<i>Alcaligenes eutrophus</i>	fructose	100	0	0	737	1.9
	butyric acid	100	0	0	432	2.1
	pentanoic acid	21	79	0	254	2.0
	γ -butyrolactone	83	0	17	369	1.8
<i>Bacillus megaterium</i>	glucose	100	0	0	166	1.8
<i>Zoogloea ramigera</i>	glucose	100	0	0	542	2.5
<i>Protomonas extorquens</i>	propanol	67	33	0	437	2.3

บริษัทอิมพีเรียล เคมีเคิล อินดัสตรี (Imperial Chemical Industries) หรือ ICI ซึ่งในปัจจุบันคือบริษัทซันนิคา ไบโอโปรดักท์ (ZENECA Bio Product) ประเทศอังกฤษ ได้จดลิขสิทธิ์การผลิตและการสกัด PHA โดย *A.eutrophus* กล่าวคือในการผลิต PHB เมื่อใช้กลูโคสเป็นแหล่งคาร์บอนและการผลิต P(3HB-co-3HV) เมื่อใช้กลูโคสร่วมกับกรดโพรพิโอนิกเป็นแหล่งคาร์บอนผสมในการเลี้ยงแบบกึ่งต่อเนื่อง (fed-batch culture) ระดับอุตสาหกรรม สัดส่วน(โมลเปอร์เซ็นต์)ของ 3HV ขึ้นกับการแปรอัตราส่วนของกลูโคสและกรดโพรพิโอนิกในอาหาร สามารถผลิตโคพอลิเมอร์ P(67%3HB-co-33%3HV) ได้ 70 เปอร์เซ็นต์ต่อน้ำหนักเซลล์แห้ง (Holmes, P.A. และคณะ, 1983 European patent 0069497 และ 1985 European patent 0052459) Holmes (1985) รายงานว่า *A.eutrophus* สามารถใช้กรดโพรพิโอนิกเป็นแหล่งคาร์บอนเดี่ยวผลิตโคพอลิเมอร์ P(57%3HB-co-43%3HV) แต่มีปริมาณลดลงเหลือ 35 เปอร์เซ็นต์ต่อน้ำหนักเซลล์แห้ง และเมื่อใช้กรดบิวทริกเป็นแหล่งคาร์บอนเดี่ยวจะผลิต PHB เพียงชนิดเดียว ต่อมา Doi และคณะ (1987) รายงานว่า *A.eutrophus* สามารถใช้กรดวาเลอริกเป็นแหล่งคาร์บอนเดี่ยวผลิตโคพอลิเมอร์ P(10%3HB-co-90%3HV) และเมื่อใช้กรดวาเลอริกและกรดบิวทริกเป็นแหล่งคาร์บอนผสมจะผลิตโคพอลิเมอร์ที่มีสัดส่วนของ 3HV สูงกว่าเมื่อใช้กลูโคสร่วมกับกรดโพรพิโอนิก Kim และคณะ (1994) รายงานว่าเมื่อทำการควบคุมความเข้มข้นของกลูโคสในอาหารให้อยู่ในช่วง 10-20 กรัมต่อลิตร ในการเลี้ยงแบบกึ่งต่อเนื่อง *A.eutrophus* จะสามารถผลิต PHB สูงถึง 121 กรัมต่อลิตรและปริมาณมวลชีวภาพ 164 กรัมต่อลิตร คิดเป็น 76 เปอร์เซ็นต์ต่อน้ำหนักเซลล์แห้ง มีอัตราการผลิตสูงสุดชั่วโมงที่ 50 ได้

2.42 กรัมต่อลิตรต่อชั่วโมง และในสถานะเดียวกันนี้สามารถผลิต P(3HB-co-3HV) ได้ 110 กรัมต่อลิตร เมื่อใช้แหล่งคาร์บอนผสมเป็นกลูโคสรวมกับกรดโพรพิโอนิก Doi และคณะ (1995) รายงานว่าแต่ละโมโนเมอร์สามารถรวมเป็นโคพอลิเมอร์หรือเทอร์พอลิเมอร์ขึ้นกับการเลือกชนิดของแหล่งคาร์บอน นอกจากการศึกษาสถานะการเลี้ยงเชื้อและชนิดของแหล่งคาร์บอนของแต่ละโมโนเมอร์แล้วยังมีการทดลองใช้แหล่งคาร์บอนราคาถูกเพื่อลดต้นทุนการผลิต เนื่องจากแหล่งคาร์บอนที่เป็นกรดอินทรีย์มีราคาสูง Alderete และคณะ (1993) รายงานว่า *A. eutrophus* สายพันธุ์กลายสามารถใช้อีทานอลเป็นแหล่งคาร์บอนผลิต PHB ได้ 47 กรัมต่อลิตร และเมื่อใช้อีทานอลร่วมกับโพรพานอลภายใต้สภาวะจำกัดแหล่งฟอสเฟตสามารถผลิต P(3HB-co-30.8%3HV) ได้ 32 กรัมต่อลิตร อัตราการผลิตสูงสุดชั่วโมงที่ 44 ได้ 0.16 กรัมต่อน้ำหนักเซลล์แห้งต่อชั่วโมง (Park และ Damodaram, 1994) Tamaka และคณะ (1995) รายงานว่าในประเทศญี่ปุ่นได้มุ่งความสนใจในการใช้ก๊าซไฮโดรเจนและก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ผลิต PHB ในระดับอุตสาหกรรม แต่ประสบปัญหาทางด้านอันตรายจากการรั่วไหลของก๊าซติดไฟและการเพิ่มปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในชั้นบรรยากาศ จึงเกิดความร่วมมือระหว่างกลุ่มนักวิทยาศาสตร์กับบริษัทไซบู-ก๊าซ (Saibu Gas) ทำการศึกษาการผลิต PHB ในถังหมักที่ได้รับการออกแบบเป็นพิเศษ ทำการปรับปรุงปัญหาการรั่วไหลของก๊าซโดยการใช้ก๊าซหมุนเวียนในระบบปิด สามารถผลิต PHB ได้ 62 กรัมต่อลิตร ปริมาณมวลชีวภาพ 91.3 กรัมต่อลิตรคิดเป็น 67.8 เปอร์เซ็นต์ต่อน้ำหนักเซลล์แห้ง ภายในเวลา 40 ชั่วโมง นอกจากนี้ Eggink และคณะ (1993) รายงานว่า *A. eutrophus* สายพันธุ์กลายยังสามารถใช้กรดโอเลอิกเป็นแหล่งคาร์บอนในการผลิต PHB ได้ 32.5 กรัมต่อลิตร ภายในเวลา 60 ชั่วโมงในการเลี้ยงแบบกึ่งต่อเนื่องและสามารถใช้น้ำมันพืชรวมทั้งกรดไขมันพันธะยาวในการผลิต PHA ได้ Kunioka และ Doi (1988) รายงานการค้นพบเทอร์พอลิเมอร์ P(3HB-co-3HV-co-4HB)] เป็นครั้งแรกจาก *A. eutrophus* เมื่อใช้กรด 4-ไฮดรอกซีบิวทิริกและกรดวาเลอริกเป็นแหล่งคาร์บอนผสมดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การผลิตเทอร์พอลิเมอร์ P(3HB-co-3HV-co-4HB) โดย *A.eutrophus* เมื่อใช้กรด 4-ไฮดรอกซีบิวทริกและกรดวาเลอริกเป็นแหล่งคาร์บอน (Doi, 1990)

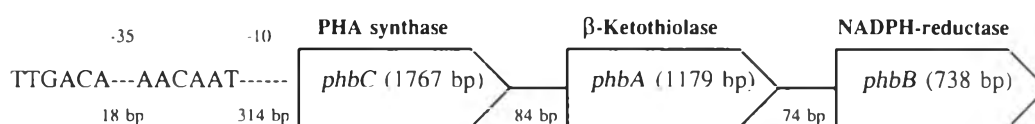
ปริมาณแหล่งคาร์บอน (กรัมต่อลิตร)		น้ำหนักเซลล์แห้ง (กรัมต่อลิตร)	ปริมาณ PHA (%) โดยน้ำหนัก	สัดส่วน (โมล%) ของ PHA		
HO(CH ₂) ₃ COOH	CH ₃ (CH ₂)COOH			3HB	3HV	4HB
17.5	2.5	7.8	18	32	45	23
15.0	5.0	9.6	17	34	30	36
10.0	10.0	10.4	24	31	14	55
7.5	12.5	10.5	24	28	5	67

Valentine และคณะ (1992) รายงานการค้นพบเทอร์พอลิเมอร์ พอลิ(3-ไฮดรอกซีบิวทริเรต-โค-3-ไฮดรอกซีวาเลอเรต-โค-4-ไฮดรอกซีวาเลอเรต) [P(3-hydroxybutyrate-co-3-hydroxyvalerate-co-4-hydroxyvalerate) หรือ P(3HB-co-3HV-co-4HV)] จาก *A.eutrophus* สายพันธุ์ NCIB 11599 เมื่อใช้ กรด 4-ไฮดรอกซีวาเลอริกหรือกรด 4-วาลูลินิก (4-hydroxyvalulinic) เป็นแหล่งคาร์บอนเดี่ยวผลิต P(42%3HB-co-52.2%3HV-co-5.64%4HV) ได้ 50 เปอร์เซ็นต์ต่อน้ำหนักเซลล์แห้ง และต่อมาในปี ค.ศ. 1994 ได้รายงานการค้นพบเทอร์พอลิเมอร์ P(3HB-co-3HH-co-4HH) จาก *A.eutrophus* สายพันธุ์ PHB 4 Jang และ Rogers (1996) รายงานว่า *A.eutrophus* สายพันธุ์ SH-69 สามารถสร้างและสะสมเทอร์พอลิเมอร์ พอลิ(3-ไฮดรอกซีบิวทริเรต-โค-3-ไฮดรอกซีวาเลอเรต-โค-ลิวูลิเนต) [P(3-hydroxybutyrate-co-3-hydroxyvalerate-co-levulinate) หรือ P(3HB-co-3HV-co-LV)] เมื่อใช้กลูโคสเป็นแหล่งคาร์บอนเดี่ยวในการเลี้ยงแบบกึ่งต่อเนื่อง 2 ขั้นตอนผลิตเทอร์พอลิเมอร์ได้สูงสุด 10.2 กรัมต่อลิตร ต่อปริมาณมวลชีวภาพ 23.4 กรัมต่อลิตร อัตราการผลิตสูงสุด 0.85 กรัมต่อลิตรต่อชั่วโมง โดยเทอร์พอลิเมอร์ที่ผลิตได้มีสัดส่วนโมลเปอร์เซ็นต์ของ 3HV และลิวูลิเนตในระดับต่ำเพียง 3.2 และ 8.1 โมลเปอร์เซ็นต์ตามลำดับ

วิธีการสังเคราะห์ PHA ใน *A. eutrophus*

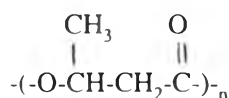
ยีนและเอนไซม์ที่เกี่ยวข้องกับการสังเคราะห์ PHA

ยีนซึ่งเกี่ยวข้องกับการสังเคราะห์ PHA ใน *A. eutrophus* เป็น single operon ประกอบด้วย *phbC-A-B* ซึ่งทำหน้าที่ควบคุม PHA synthase, β -ketothiolase และ NADPH-dependent acetoacetyl-CoA reductase ตามลำดับ

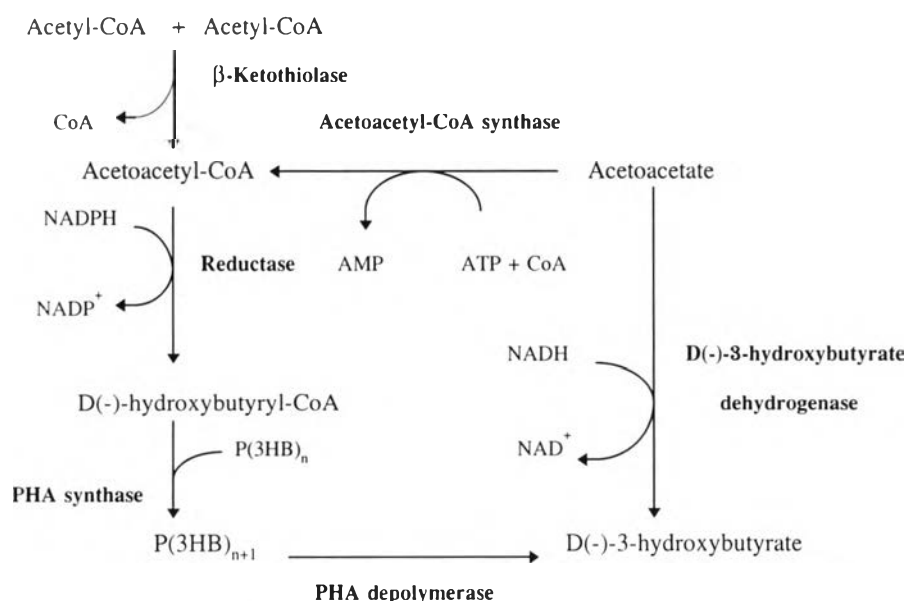

รูปที่ 2 โครงสร้างของ single operon ที่ควบคุมการสังเคราะห์ PHA ใน *A. eutrophus* (Steinbuchel, 1992)

วิธีการสังเคราะห์ PHB

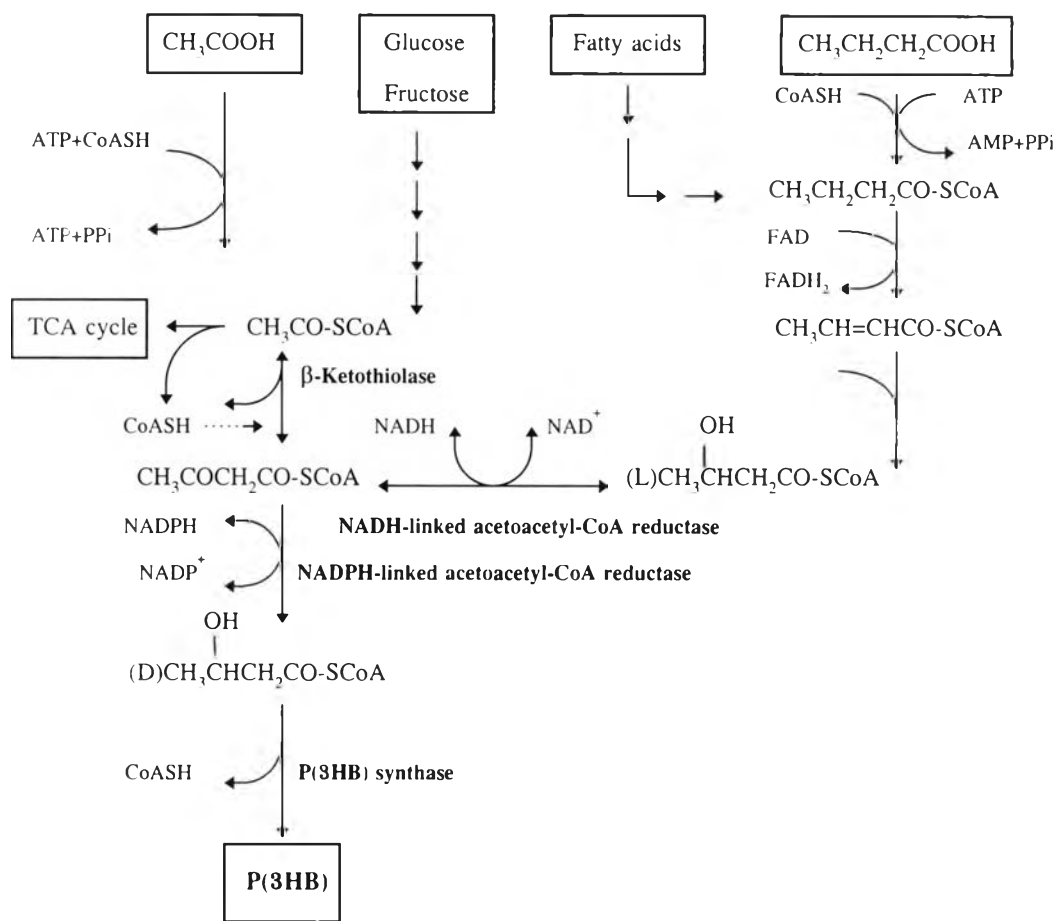

Senior และ Aawes รวมทั้ง Oeding และ Schlegel (1973) ได้สรุปว่าสารตั้งต้นของวิธีการสังเคราะห์ PHB คือ อะซิติลโคเอ (acetyl-CoA) ดังแสดงในรูปที่ 3

รูปที่ 3 วิธีการสังเคราะห์และการย่อยสลาย PHB โดย *A. eutrophus* (Lee, 1996)

Doi และคณะ (1986-1988) ศึกษาวิธีการสังเคราะห์ PHB โดย *A.eutrophus* เมื่อใช้แหล่งคาร์บอนเป็นกลูโคสหรือกรดบิวทริกด้วยการติดฉลากสารกัมมันตภาพรังสี [$1-C^{13}$] อะซีเตต, [$2-C^{13}$] อะซีเตต และ [$1-C^{13}$] บิวทรีต และสรุปว่าจุดสำคัญในการควบคุมวิธีการสังเคราะห์ PHB คือ เอนไซม์ บีตา-คีโตไทโอเลส (β -Ketothiolase) ซึ่งจะถูกยับยั้งเมื่อปริมาณโคเอนไซม์เอ (CoA) ภายในเซลล์เพิ่มขึ้น ดังแสดงในรูปที่ 4

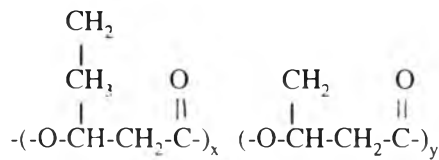
รูปที่ 4 วิธีการสังเคราะห์ PHB โดย *A.eutrophus* เมื่อใช้แหล่งคาร์บอนต่างชนิดกัน (Doi, 1990)

Oeding และ Schlegel (1973) รายงานว่าเมื่อใช้กลูโคสหรือฟรักโทสเป็นแหล่งคาร์บอน จะถูกเมตาโบไลซ์เป็นอะซีติลโคเอโดยปฏิกิริยาไกลโคไลซิส (Glycolysis) ในสภาวะถูกจำกัดแหล่งไนโตรเจน เอนไซม์ซิเตรตซินเทส (citrate synthase) ในวัฏจักรไตรคาร์บอกซิลิกจะถูกยับยั้งเป็นผลให้ปริมาณโคเอนไซม์เอภายในเซลล์ลดลง อะซีติลโคเอจึงเข้าสู่วิธีการสังเคราะห์ PHB แต่อยู่ในสภาวะสมดุลไม่ถูกจำกัดแหล่งไนโตรเจน อะซีติลโคเอจะเข้าสู่วัฏจักรไตรคาร์บอกซิลิกแอซิด

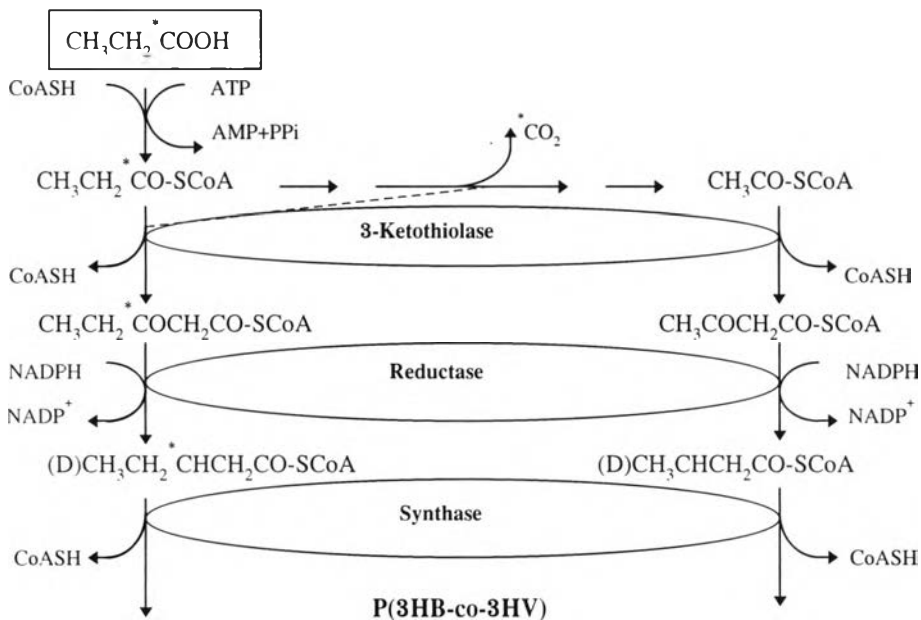
(TCA cycle) เพื่อเปลี่ยนเป็นพลังงานและกรดอะมิโน ซึ่งเป็นผลให้ปริมาณโคเอนไซม์เอภายในเซลล์เพิ่มขึ้น จึงไปยับยั้งวิถีการสังเคราะห์ PHB

เมื่อใช้กรดบิวทิริกหรือกรดไขมันเป็นแหล่งคาร์บอน กรดไขมันจะไม่ถูกเมตาโบไลซ์เพื่อลดจำนวนคาร์บอนไปเป็นอะซิติลโคเอ (C₂) แต่จะเข้าสู่ปฏิกิริยาบีตา-ออกซิเดชัน (β-oxidation) ของกรดไขมันเป็น อะซิโตอะซิติลโคเอ (acetoacetyl-CoA) ดังนั้นสภาวะจำกัดแหล่งไนโตรเจนจึงไม่มีผลต่อวิถีการสังเคราะห์ PHB (Heinzle และ Lafferty, 1980 ; Suzuki และ คณะ, 1986)

วิถีการสังเคราะห์ P(3HB-co-3HV)

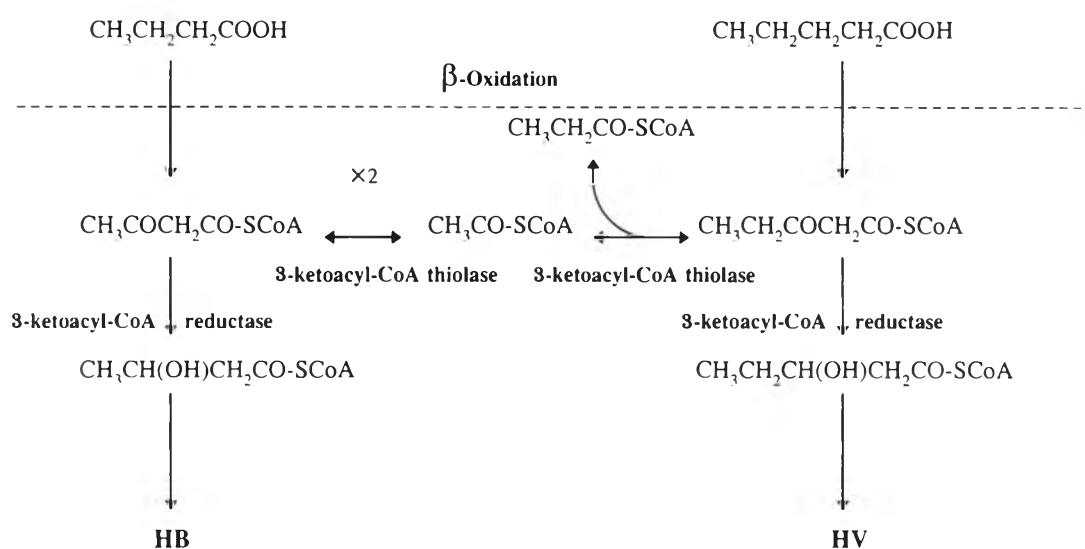
Doi และคณะ (1988) ศึกษาวิถีการสังเคราะห์ P(3HB-co-3HV) ด้วยการติดฉลากสารกัมมันตภาพรังสี [1-C¹³]โพรพิโอเนต และเสนอวิถีการสังเคราะห์ดังแสดงในรูปที่ 5

รูปที่ 5 วิถีการสังเคราะห์ P(3HB-co-3HV) โดย *A.eutrophus* เมื่อใช้กรดโพรพิโอนิกเป็นแหล่งคาร์บอน (Doi, 1990)

เมื่อใช้แหล่งคาร์บอนเป็นกรดบิวทิริกและกรดวาเลอริก จะถูกเมตาโบไลซ์โดยปฏิกิริยาบีตา-ออกซิเดชัน กรดวาเลอริก (C₅) จะถูกเมตาโบไลซ์เป็น 3-ketovaleryl-CoA แล้วถูกเมตาโบไลซ์เป็น

3-hydroxyvaleryl-CoA โดยเอนไซม์ 3-ketoacyl-CoA reductase ในขณะที่ 3-ketovaleryl-CoA บางส่วนจะถูกเมตาโบไลซ์โดยเอนไซม์ 3-ketoacyl-CoA thiolase ไปเป็นอะซิติลโคเอ (C₂) และ โพรพิโอนิลโคเอ (C₃) ซึ่งอะซิติลโคเอ (×2) จะถูกเมตาโบไลซ์เป็น 3HB ได้โดยเอนไซม์ 3-ketoacyl-CoA thiolase ดังนั้นเมื่อใช้กรดวาเลอริกเป็นแหล่งคาร์บอนเดี่ยวจึงไม่ได้ไฮโมพอลิเมอร์ของ P(3HV) ดังแสดงในรูปที่ 6 Doi (1988) รายงานว่าเมื่อใช้กรดวาเลอริกเป็นแหล่งคาร์บอนเดี่ยวจะผลิตได้ P(3HB-co-97%3HV)

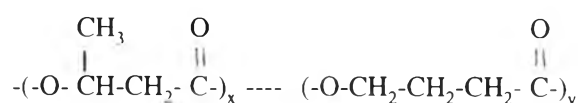

รูปที่ 6 วิธีการสังเคราะห์ PHB และ P(3HB-co-3HV) โดย *A. eutrophus* เมื่อใช้กรดบิวทิริกและกรดวาเลอริกเป็นแหล่งคาร์บอน (Ishihara และคณะ, 1996)

Doi (Unpublished Manuscript, n.d.) ได้สรุปวิธีการสังเคราะห์ P(3HB-co-3HV) จากแหล่งคาร์บอนชนิดต่างๆดังนี้ เมื่อใช้กรดบิวทิริกและกรดวาเลอริกเป็นแหล่งคาร์บอน กรดทั้งสองชนิดจะถูกเมตาโบไลซ์เป็น 3HB acetoacetyl-CoA และ 3HV acetoacetyl-CoA โดยผ่านปฏิกิริยาบีตา-ออกซิเดชัน จุดสำคัญในการควบคุมการสังเคราะห์คือ ปฏิกิริยาการสังเคราะห์จะไม่ถูกควบคุมโดยเอนไซม์อะซิติลโคเอและ 3-คีโตไทโอเอส ดังนั้นเมื่อใช้กรดบิวทิริกและกรดวาเลอริกเป็นแหล่งคาร์บอนผสมในการเลี้ยงแบบกึ่งต่อเนื่องที่สภาวะจำกัดแหล่งไนโตรเจน (กำหนดให้อัตราส่วนของคาร์บอนต่อไนโตรเจนเท่ากับ 40) พบว่ายังคงสามารถผลิต P(3HB-co-3HV) ได้สูงถึง 56 เปอร์เซ็นต์ต่อน้ำหนักเซลล์แห้ง ในขณะที่เมื่อใช้ฟรักโทสและกรดโพรพิโอนิกเป็นแหล่งคาร์บอนผสมและอยู่ในสภาวะไนโตรเจนมากเกินไป พบว่าเซลล์มีการเจริญดี แต่ความสามารถในการสร้างและสะสม P(3HB-co-3HV) ถูกยับยั้ง

ในการผลิต P(3HB-co-3HV) โดย *A. eutrophus* ในระดับอุตสาหกรรม บริษัท ZENECA ประเทศอังกฤษ ได้ปรับปรุงการเลี้ยงแบบกึ่งต่อเนื่องเป็น 2 ชั้น โดยใช้กลูโคสและกรดโพรพิโอนิกเป็นแหล่งคาร์บอนผสม ในขั้นแรกจะทำการเลี้ยงเชื้อให้มีการเจริญเติบโตและเพิ่มปริมาณเชื้อในอาหารสูตร glucose-salts medium ภายใต้สภาวะการบอณและสารอาหารมากเกินไป ต่อมาเมื่อฟอสเฟตในอาหารถูกใช้ไปจนเข้าสู่สภาวะถูกจำกัด จึงเข้าสู่ขั้นตอนที่ 2 ทำการเติมกรดโพรพิโอนิกเพื่อเป็นแหล่งคาร์บอนสำหรับการผลิตโคพอลิเมอร์ พบว่าสามารถผลิต P(3HB-co-3HV) ได้สูงถึง 75 เปอร์เซ็นต์ต่อน้ำหนักเซลล์แห้ง ระยะเวลาในการผลิต 110-120 ชั่วโมง ผลิต P(3HB-co-3HV) ที่มีสัดส่วน 3HV ตั้งแต่ 0-47 โมลเปอร์เซ็นต์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอัตราการเติมกรดโพรพิโอนิกและปริมาณกลูโคสเริ่มต้น (Doi, Unpublish Manuscript, n.d.)

วิธีการสังเคราะห์ P(3HB-co-4HB)

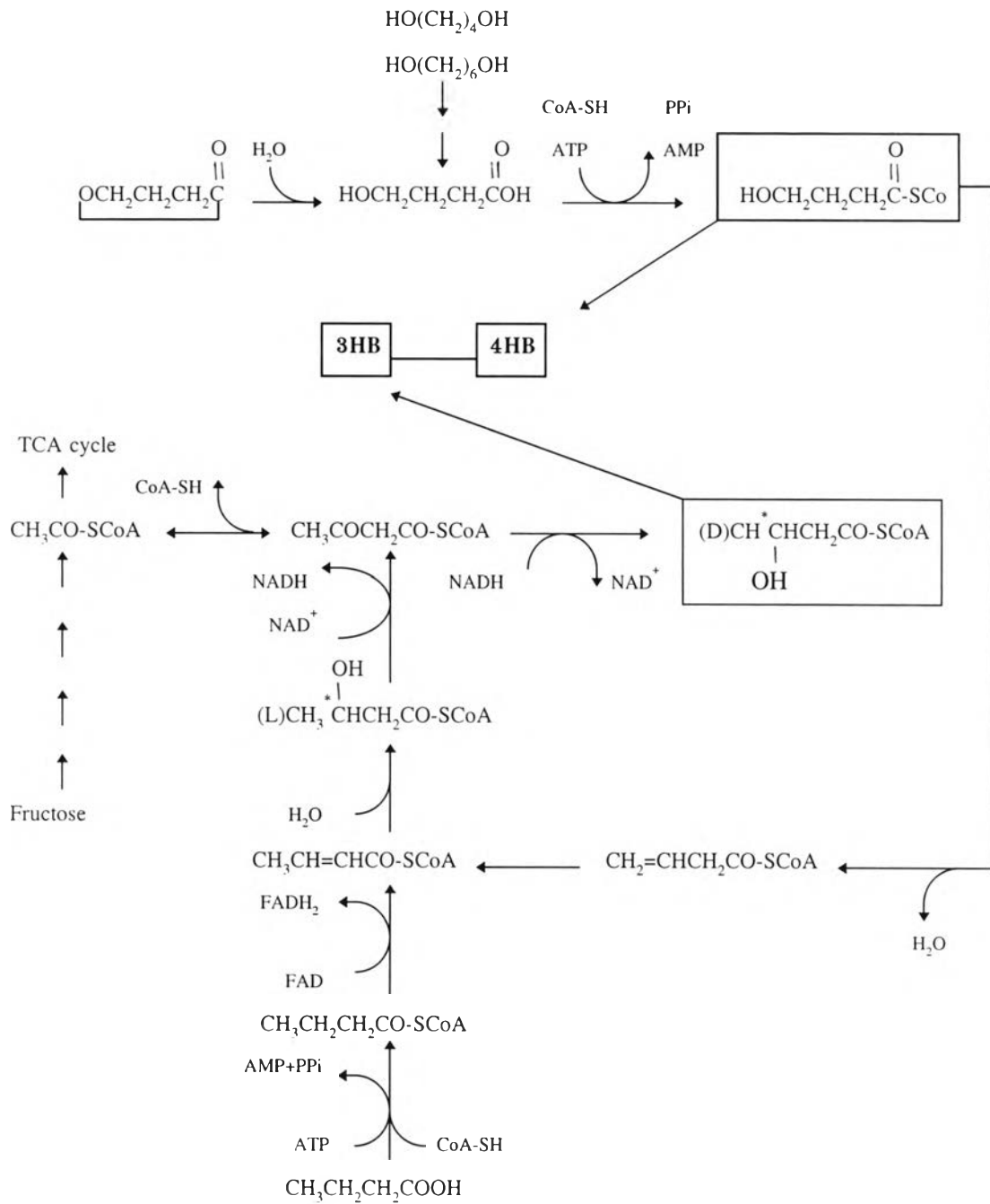

Doi และ Kunioka (1988) รายงานการค้นพบโคพอลิเมอร์ชนิด P(3HB-co-4HB) เป็นครั้งแรกโดย *A. eutrophus* เมื่อใช้กรด 4-ไฮดรอกซีบิวทิริกเป็นแหล่งคาร์บอน ต่อมาปีค.ศ. 1989 ได้รายงาน การทดลองเปรียบเทียบความสามารถในการสร้างและสะสม P(3HB-co-4HB) เมื่อใช้แหล่งคาร์บอนเป็น กรด 4-ไฮดรอกซีบิวทิริก กรด 4-คลอโรบิวทิริก 1,4-บิวเทนไดออล 1,6-บิวเทนไดออล และ γ -บิวทิโรแลคโตน ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความสามารถในการสร้างและสะสม P(3HB-co-4HB) โดย *A. eutrophus* เมื่อใช้แหล่งคาร์บอนต่างชนิดกัน (Doi, 1990)

แหล่งคาร์บอน (20 กรัมต่อลิตร)	น้ำหนักเซลล์แห้ง (กรัมต่อลิตร)	ปริมาณ PHA (%โดยน้ำหนัก)	สัดส่วน(โมล%)ของ PHA	
			3HB	4HB
4-hydroxybutyric acid	4.9	19	69	31
γ -butyrolactone	6.2	21	83	17
1,4-butanediol	5.3	22	89	11
1,6-butanediol	5.5	25	84	16
4-chlorobutyric acid	5.1	27	89	11

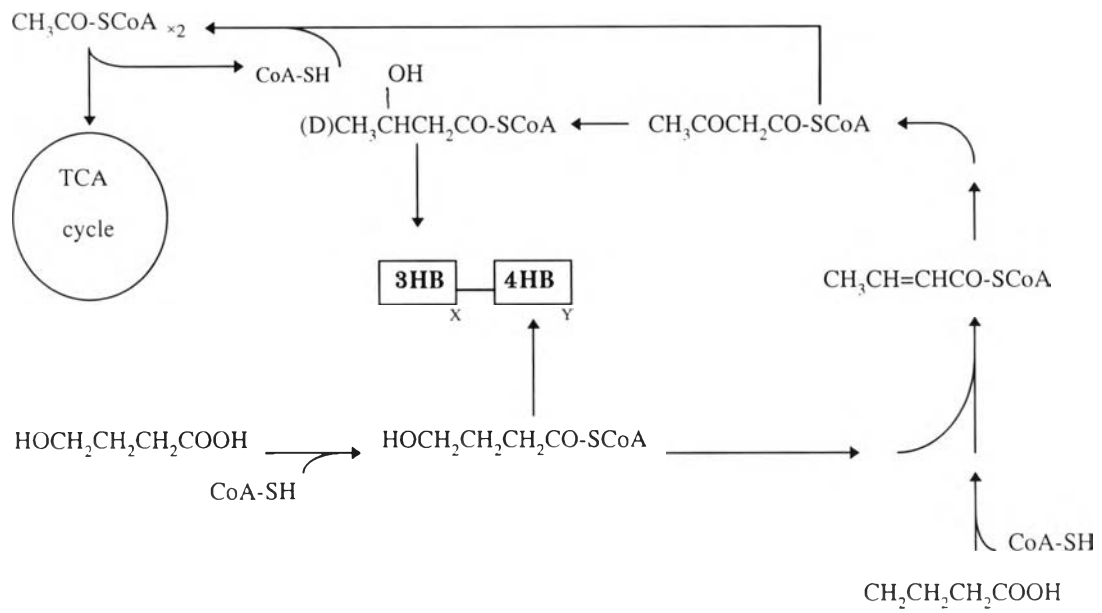
รูปที่ 7 วิธีการสังเคราะห์ P(3HB-co-4HB) โดย *A. eutrophus* จากแหล่งคาร์บอนต่างชนิดกัน (Kunioka และคณะ, 1989)

เมื่อใช้แหล่งคาร์บอนเป็นกรด 4-ไฮดรอกซีบิวทิริก จะถูกเมตาโบไลซ์เปลี่ยนเป็น 4-hydroxybutyryl-CoA แล้วเข้าสู่ปฏิกิริยาปีตา-ออกซิเดชัน ซึ่งในปฏิกิริยานี้พบว่า 4-hydroxybutyryl-CoA ส่วนใหญ่จะถูกเปลี่ยนเป็น D-3-hydroxybutyryl-CoA ซึ่งจะเปลี่ยนเป็นโมโนเมอร์ของ 3HB ดังนั้น

ถึงแม้จะใช้กรด 4-ไฮดรอกซีบิวทริกเป็นแหล่งคาร์บอนเพียงชนิดเดียวจะสามารถผลิต P(3HB-co-4HB) ที่มีสัดส่วนของ 4HB โมโนเมอร์สูงสุดเพียง 33 โมลเปอร์เซ็นต์ เมื่อใช้กรดบิวทริกและกรด 4-ไฮดรอกซีบิวทริกเป็นแหล่งคาร์บอนผสม กรดบิวทริกจะถูกเมตาโบไลซ์เป็น D-3-hydroxybutyryl-CoA ทั้งหมด ซึ่งจะมีผลไปยับยั้งการเมตาโบไลซ์กรดบิวทริกและกรด 4-ไฮดรอกซีบิวทริก ทำให้ผลิต P(3HB-co-4HB) ได้ปริมาณน้อยและมีสัดส่วน 4HB โมโนเมอร์ต่ำ

เมื่อใช้แหล่งคาร์บอนเป็นแกมมา-บิวทิโรแลคโตน (γ -butyrolactone) จะถูกเปลี่ยนเป็น 4-hydroxybutyryl-CoA โดยปฏิกิริยาไฮโดรไลซิส (hydrolysis) ในขณะที่กรด 4-คลอโรบิวทริก (4-chlorobutyric) จะเปลี่ยนเป็น 4-hydroxybutyryl-CoA โดยปฏิกิริยาคีคลอรีเนชัน (dechlorination) และ 1,4-บิวเทนไดออล (1,4-butanediol) รวมทั้งอัลเคนไดออล (alkanediol) ชนิดอื่นๆ ที่มีจำนวนคาร์บอนอะตอมเป็นเลขคู่เช่น 1,6-hexanediol, 1,8-octanediol, 1,10-decanediol และ 1,12-dodecanediol จะเปลี่ยนโครงสร้างย้อนกลับเป็น 4-hydroxybutyryl-CoA โดยปฏิกิริยาออกซิเดชัน ซึ่งแหล่งคาร์บอนดังกล่าวมีราคาถูกกว่ากรด 4-ไฮดรอกซีบิวทริก แต่มีความเป็นพิษต่อมนุษย์และผลิต P(3HB-co-4HB) ที่มีสัดส่วน (โมลเปอร์เซ็นต์) ของ 4HB ได้ปริมาณต่ำกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับการใช้กรด 4-ไฮดรอกซีบิวทริก เป็นแหล่งคาร์บอน

Doi และคณะ (1992) รายงานว่าสามารถผลิต P(3HB-co-4HB) ที่มีสัดส่วน 4HB โมโนเมอร์ 70-100 โมลเปอร์เซ็นต์ เมื่อใช้กรด 4-ไฮดรอกซีบิวทริกเป็นแหล่งคาร์บอน โดยเติมแอมโมเนียมซัลเฟตและซิเตรต ซึ่งมีผลทำให้ในปฏิกิริยาบีตา-ออกซิเดชันเมื่อ 4-hydroxy butyryl-CoA ถูกเมตาโบไลซ์เป็นอะซิโตะซิติลโคเอแล้วจะถูกเมตาโบไลซ์เป็นอะซิติลโคเอมากกว่าเปลี่ยนเป็น D-3-hydroxybutyryl-CoA เป็นผลทำให้เพิ่มโมลเปอร์เซ็นต์ของ 4HB ดังแสดงในรูปที่ 8

รูปที่ 8 วิธีการสังเคราะห์ P(3HB-co-4HB) โดยเติมแอมโมเนียมซัลเฟตและซีเตรต เพื่อผลิต P(3HB-co-4HB) ที่มีสัดส่วน 4HB โมโนเมอร์ 70-100 เปอร์เซ็นต์ (Doi, Unpublish, Manuscript, n.d.)

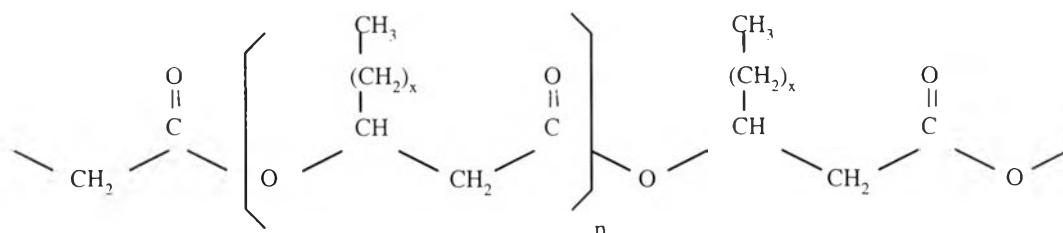

สมบัติทางกายภาพและเชิงกลของ PHA

PHA มีสมบัติเป็นเทอร์โมพลาสติก (thermoplastic) (Holmes, 1985) เนื่องจากมีโครงสร้างเป็นแบบเส้น (Gross และคณะ, 1989) PHA สามารถละลายได้ดีในตัวทำละลายบางชนิด เมื่อได้รับความร้อนจะอ่อนตัวหลอมเหลวเป็นของเหลวหนืด (viscous liquid) และกลับมาแข็งตัวได้อีก (rehardness) เมื่ออุณหภูมิลดลง จึงสามารถนำ PHA มาขึ้นรูปได้และนำกลับมาหลอมเหลวด้วยความร้อนได้อีก

สมบัติทางเทอร์โมพลาสติกสามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มคือ เทอร์โมพลาสติกอสัณฐานหรือไม่เป็นผลึก (amorphous, non-crystalline thermoplastic) จะมีสมบัติแข็ง เปราะ และใส เช่น พอลิสไตรีน กลุ่มที่สองคือเทอร์โมพลาสติกที่เป็นผลึกบางส่วน (partial, semi-crystalline thermoplastic) จะมีโครงสร้างโมเลกุลที่มีการจัดเรียงตัวอย่างเป็นระเบียบ สามารถเกิดผลึกได้บางส่วน จึงมีสมบัติขุ่น หนึบและมีลักษณะขุ่นทึบแสง (cloudy) เนื่องจากผลึกจะขวางทางเดินของแสงและทำหน้าที่กระจายแสง เช่น พอลิเอทิลีน พอลิโพรพิลีน

โครงสร้างของ PHA เป็นแบบหัวต่อหาง (head-to-tail configuration) และเป็นแบบไอโซแทกติก (stereoregular isotactic) (Dawes และ Senior, 1973) คือมีหมู่อัลคิลทุกหมู่ต่ออยู่ด้านเดียวกันของระนาบอย่างสม่ำเสมอ ดังแสดงในรูปที่ 9 จึงมีแนวโน้มที่จะเกิดผลึกได้

รูปที่ 9 แสดงโครงสร้างของ PHA แบบหัวต่อหาง และมีลักษณะเป็นไอโซแทกติก (หมายเหตุ $n = 100-30000$; $x = 0-10$) (Eggink และคณะ, 1992)

ในการพิจารณาว่าพอลิเมอร์แต่ละชนิดเหมาะกับการใช้งานประเภทใดนั้นขึ้นกับปัจจัยหลายประการ ปัจจัยสำคัญที่สุดคือจะต้องทราบสมบัติทางกายภาพ (physical properties) และสมบัติทางเชิงกล (mechanical properties) ของพอลิเมอร์เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการประยุกต์ใช้งานต่อไป

สมบัติทางกายภาพของพอลิเมอร

1. อุณหภูมิกลาสทรานซิชัน (glass transition temperature, T_g) เป็นอุณหภูมิซึ่งพอลิเมอรในส่วนอสัณฐานเปลี่ยนสถานะจากของแข็งที่เปราะคล้ายแก้ว (glass like) ไปเป็นของแข็งที่มีลักษณะยืดหยุ่นคล้ายยาง (rubber like) เมื่อได้รับความร้อน ทำให้ที่อุณหภูมิต่ำกว่า T_g พอลิเมอรจะมีลักษณะแข็งและเปราะคล้ายแก้วเนื่องจากการเคลื่อนไหวของโมเลกุลเพียงการสั่น ในขณะที่อุณหภูมิสูงกว่า T_g ปริมาตรของพอลิเมอรจะเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากได้รับพลังงานจลน ทำให้บางส่วนของโมเลกุลมีการเคลื่อนไหวมากขึ้นและเกิดการหมุนรอบแกนพันธะเดี่ยว โมเลกุลจึงอ่อนตัวและยืดหยุ่น (flexible) แต่ไม่ถึงกับหลอมเหลวและยังคงอยู่ในสถานะของแข็ง

2. อุณหภูมิหลอมเหลว (melting temperature, T_m) คืออุณหภูมิที่พอลิเมอรเปลี่ยนสถานะจากของแข็งเป็นของเหลวหนืด พอลิเมอรอสัณฐานจะเปลี่ยนสถานะจากของแข็งที่เปราะคล้ายแก้วไปเป็นของแข็งที่มีลักษณะยืดหยุ่นคล้ายยาง เมื่อได้รับความร้อนจนถึงอุณหภูมิหลอมเหลวจึงหลอมเหลวเป็นของเหลวหนืด

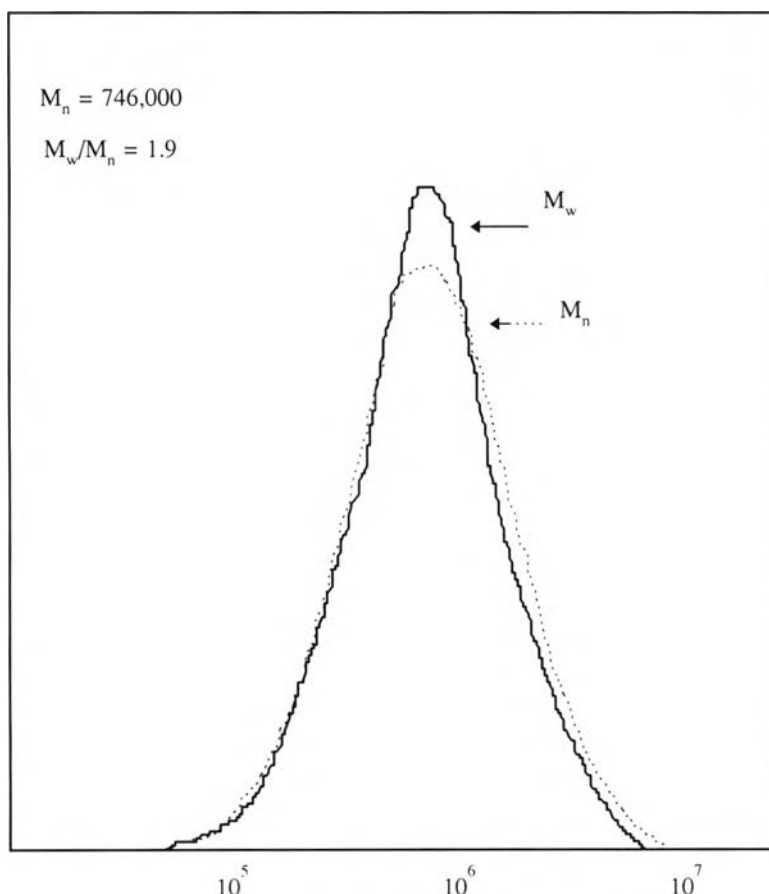
Scandola และคณะ (1992) รายงานว่า วิเคราะห์หาค่า T_m และ T_g ของ PHA เมื่อให้ความร้อนจนสูงกว่าอุณหภูมิหลอมเหลวแล้วต้องทำให้เย็นลงอย่างรวดเร็ว (quench-cooled) จนมีสถานะเป็นของเหลวเย็นตัวยิ่งยวด (super cooled liquid) ที่กึ่งเสถียร (metastable) เนื่องจากโมเลกุลไม่มีเวลาพอในการจัดเรียงตัวให้เป็นระเบียบจึงกลายเป็นพอลิเมอรอสัณฐาน จากนั้นให้ความร้อนจนถึงอุณหภูมิหลอมเหลวอีกครั้งจะทำให้วิเคราะห์หาอุณหภูมิกลาสทรานซิชันได้ง่ายขึ้น

3. น้ำหนักโมเลกุลเฉลี่ย (average molecular weight) และ ค่าดัชนีการกระจายของน้ำหนักโมเลกุล (polydispersity index, PDI)

พอลิเมอรชนิดเดียวกันอาจประกอบด้วยโมเลกุลที่มีความยาวหรือน้ำหนักโมเลกุลแตกต่างกัน เรียกว่ามีน้ำหนักโมเลกุลเป็นแบบ พอลิดีสเพอร์ส (polydisperse) ดังนั้นจึงไม่สามารถหาน้ำหนักโมเลกุลที่แน่นอนของพอลิเมอรได้ ในการหาน้ำหนักโมเลกุลของพอลิเมอรจะหาเป็นค่าเฉลี่ยของน้ำหนักโมเลกุลมี 2 วิธี คือ น้ำหนักโมเลกุลเฉลี่ยโดยจำนวน (Number average molecular weight, M_n) เป็นค่าเฉลี่ยที่คำนวณจากจำนวนโมเลกุลเป็นหลัก และ น้ำหนักโมเลกุลเฉลี่ยโดยน้ำหนัก (Weight average molecular weight, M_w) เป็นค่าเฉลี่ยที่คำนวณจากน้ำหนักของพอลิเมอร เมื่อมีการกระจายของน้ำหนักโมเลกุล (molecular weight distribution) จะทำให้ค่า M_w มากกว่า M_n เสมอ เนื่องจากโมเลกุลที่มีน้ำหนักโมเลกุลต่ำจะมีเป็นจำนวนมากกว่าโมเลกุลที่มีน้ำหนักโมเลกุลสูง และค่า M_w จะเท่ากับ M_n เมื่อทุกโมเลกุลมีขนาดและน้ำหนักเท่ากันหรือเป็น โมโนดีสเพอร์ส (monodisperse) การหาค่าดัชนีการกระจายของน้ำหนักโมเลกุลคำนวณจากสูตร

$$PDI = M_w/M_n$$

เมื่อใดที่ PDI มีค่าสูงแสดงว่ามีการกระจายของขนาดและน้ำหนักโมเลกุลมาก (โมเลกุลเล็กๆ มีมาก) พอลิเมอร์แบบเส้นจะมีช่วงการกระจายของขนาดและน้ำหนักโมเลกุลแคบกว่าพอลิเมอร์แบบกิ่ง ค่า PDI ของพอลิเมอร์แบบเส้นจะมีค่าประมาณ 2 ในขณะที่พอลิเมอร์แบบกิ่งจะมีค่า PDI ประมาณ 20 ถึง 50

รูปที่ 10 การกระจายน้ำหนักโมเลกุลของ PHB จาก *A. cutrophus* เมื่อใช้ฟรักโทสเป็นแหล่งคาร์บอน (Doi, 1990)

สมบัติทางเชิงกลของพอลิเมอร์

1. ความเค้น (stress, S) คือแรงต้านทานภายในของวัสดุที่พยายามต้านทานแรงจากภายนอกที่มากระทำ เพื่อไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขนาดและรูปร่าง ซึ่งความเค้นจะกระจายอย่างสม่ำเสมอบนพื้นที่หน้าตัดของวัสดุที่รับแรง ความเค้นเป็นอัตราส่วนของแรง (F) ที่มากระทำต่อพื้นที่หน้าตัดของวัสดุ (A) มีหน่วยเป็น ปอนด์ต่อตารางนิ้ว (psi), นิวตันต่อพื้นที่ 1 ตารางมิลลิเมตร (N/mm^2) หรือ ปาสกัล (Pa) (สูตร $S = F/A$)

2. ความเครียดคิลาสติก (Elastic strain, ϵ) เมื่อวัสดุได้รับแรงกระทำจากภายนอกจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขนาดและรูปร่างไปในทิศทางของแรงที่มากระทำและสามารถคืนตัวกลับได้ (reversible) วัสดุที่มีความเครียดคิลาสติกสูงจะเป็นวัสดุที่มีความยืดหยุ่น (elasticity) โดยความเครียดเป็นอัตราส่วนระหว่างความยาวของวัสดุที่เปลี่ยนแปลงไป (ΔL) เนื่องจากการยืดหรือหดต่อความยาวเดิมของวัสดุก่อนถูกแรงกระทำ (L_0) (สูตร $\epsilon = \Delta L/L_0$)

3. โมดูลัสของความยืดหยุ่น (Modulus of Elasticity, E) หรือค่ายังส์โมดูลัส (Young's Modulus) เป็นอัตราส่วนระหว่างความเค้นต่อความเครียดคิลาสติกตามกฎของฮุก (Hooke's Law) (สูตร $E = S/\epsilon$)

ตารางที่ 5 สมบัติทางกายภาพและเชิงกลของ PHA จาก *A.eutrophus* เปรียบเทียบกับพอลิเมอร์จากปิโตรเคมี (Lee, 1996)

PHA	Tg (°c)	Tm (°c)	Young's modulus (GPa)	Tensile strength(MPa)	Elongation to break(%)
P(3HB)	10	179	3.5	40	5
P(3HB-co-3HV)					
3 mol% 3HV	8	170	2.9	38	-
9 mol% 3HV	6	162	1.9	37	-
14 mol% 3HV	4	150	1.5	35	-
20 mol% 3HV	-1	145	1.2	32	-
25 mol% 3HV	-6	137	0.7	30	-
P(3HB-co-4HB)					
3 mol% 4HB	-	166	-	28	45
10 mol% 4HB	-	159	-	24	242
16 mol% 4HB	-	-	-	26	444
64 mol% 4HB	-	50	30	17	591
90 mol% 4HB	-	50	100	65	1080
Polypropylene	-10	170	1.7	34.5	400
Polyethylene terephthalene	69	262	2.2	56	7300
Polystyrene	-	110	3.1	50	-

ผลของสัดส่วน 3HB, 3HV และ 4HB (โมลเปอร์เซ็นต์) ที่มีต่อสมบัติด้านต่างๆของ PHA

Holmes (1985) รายงานว่า PHB มีโครงสร้างทางเคมีคล้ายกับพอลิเอทิลีน แต่มีสมบัติทางกายภาพใกล้เคียงกับพอลิโพรพิลีน เช่น ระดับความเป็นผลึก T_g และ T_m เมื่อพิจารณาสมบัติทางเชิงกลของ PHB พบว่ามีความแข็งและเปราะ จึงมีข้อจำกัดในการนำไปใช้งาน

เมื่อมีการค้นพบโคพอลิเมอร์ P(3HB-co-3HV) Bluhum (1986) จึงทำการศึกษาผลของสัดส่วน (โมลเปอร์เซ็นต์) ของ 3HV โมโนเมอร์ที่มีต่อสมบัติด้านต่างๆของโคพอลิเมอร์เปรียบเทียบกับ PHB และรายงานว่ P(3HB-co-3HV) เป็นโคพอลิเมอร์ที่มีการเรียงตัวของโมโนเมอร์แบบสุ่ม แสดงลักษณะ ไอโซไดมอร์ฟิก (isodimorphic) เนื่องจากการเกิดผลึกร่วมกัน (cocrystallization) ระหว่าง 3HB และ 3HV โมโนเมอร์เพราะมีโครงสร้างของผลึกที่คล้ายคลึงกัน Organ และ Barham (1988) ศึกษาลักษณะผลึกและการเกิดนิวคลีโอชัน (nucleation) ของ P(3HB-co-3HV) พบว่า เมื่อมีสัดส่วนของ 3HV โมโนเมอร์เพิ่มมากขึ้นจะไปลดระดับความเป็นผลึก (% crystallinity), T_m และ T_g ของโคพอลิเมอร์ ทำให้ความแข็งลดลง มีความเหนียวและใสเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นผลดีต่อการนำไปใช้งานได้กว้างมากขึ้น

Doi (1990) รายงานว่าการเพิ่มความเหนียวของ P(3HB-co-3HV) โดยการเพิ่มสัดส่วนของ 3HV โมโนเมอร์นั้นมีข้อจำกัด เนื่องจากเมื่อสัดส่วนของ 3HV โมโนเมอร์สูงถึง 40 โมลเปอร์เซ็นต์ จะมีจุดหลอมเหลวต่ำสุด ($T_m = 75\text{ }^{\circ}\text{C}$) และพบว่าเมื่อสัดส่วนของ 3HV โมโนเมอร์อยู่ในช่วง 30 ถึง 60 โมลเปอร์เซ็นต์ จะมีลักษณะนิ่มมาก (very soft) เพราะเกิดผลึกแบบซูดิโอยด์ (pseudoeutactic) แต่ถ้ามี่ความแตกต่างระหว่างสัดส่วนของแต่ละโมโนเมอร์มาก เช่น P(3HB-co-71%3HV) จะมีสมบัติแข็งและเปราะคล้าย PHB เนื่องจากการเกิดผลึกร่วมกันของ 3HB และ 3HV จะลดลง โดยเกิดเป็นผลึกของ 3HB (PHB lattice) และผลึกของ 3HV (PHV lattice) จึงทำให้ระดับความเป็นผลึกและค่า T_m เพิ่มขึ้นดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบผลของการเพิ่มสัดส่วน 3HV ในช่วง 0-71 โมลเปอร์เซ็นต์ ที่มีต่อสมบัติด้านต่างๆของ P(3HB-co-3HV) (Holmes, 1988 และ Doi, unpublished result ref. อ้างถึงใน Doi, 1990)

สัดส่วน(โมลเปอร์เซ็นต์)		Tm	Tg	Young's Modulus	Stress	Tensile strength	Elongation
3HB	3HV	°c	°c	GPa)	(MPa)	(MPa)	(%)
100	0	179	10	3.5	-	40	5
97	3	170	8	2.9	-	38	-
91	9	162	6	1.9	-	37	-
86	14	150	4	1.5	-	35	-
80	20	145	-1	1.2	-	32	-
75	25	137	-6	0.7	-	30	-
66	34	97	-8	-	13	18	970
45	55	77	-10	-	12	16	1200
29	71	83	-13	-	-	11	5

Kunioka และ Doi (1990) ศึกษาลักษณะของโคพอลิเมอร์ P(3HB-co-4HB) ที่มีสัดส่วน 4HB โมโนเมอร์ในช่วง 0 ถึง 44 โมลเปอร์เซ็นต์และรายงานว่ P(3HB-co-4HB) เป็นโคพอลิเมอร์ที่มีการเรียงตัวเป็นแบบสุ่ม ระดับความเป็นผลึกลดลงจาก 55 เปอร์เซ็นต์ เป็น 14 เปอร์เซ็นต์ รวมทั้งอุณหภูมิหลอมเหลวจะลดลงจาก 180 °c เป็น 150 °c เมื่อมีสัดส่วนของ 4HB โมโนเมอร์เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้เมื่อมีสัดส่วนของ 4HB โมโนเมอร์สูงกว่า 40 โมลเปอร์เซ็นต์ โคพอลิเมอร์จะมีสมบัติยืดหยุ่นคล้ายยาง (elastic rubber) ดังแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบผลของการเพิ่มสัดส่วน 4HB ในช่วง 0-44 โมลเปอร์เซ็นต์ ที่มีต่อสมบัติด้านต่างๆของ P(3HB-co-4HB) (Doi, 1990)

สัดส่วน(โมลเปอร์เซ็นต์)		ระดับความเป็นผลึก (%)	Stress (MPa)	Tensile strength (MPa)	Elongation (%)
3HB	4HB				
100	0	60	-	43	5
97	3	55	34	28	45
90	10	45	28	24	242
84	16	45	19	26	444
56	44	15	-	10	511

Scandola และคณะ (1990) ทำการศึกษา P(3HB-co-4HB) ที่มีสัดส่วน 4HB โมโนเมอร์ในช่วง 7 ถึง 82 โมลเปอร์เซ็นต์ และรายงานว่า P(3HB-co-4HB) เป็นโคพอลิเมอร์ที่เป็นผลึกบางส่วน (partial crystalline) นอกจากนี้ 4HB ไม่สามารถเกิดผลึกร่วมกับ 3HB ได้ สัดส่วนของ 4HB โมโนเมอร์จะมีผลไปลดค่า T_g ของโคพอลิเมอร์มากกว่า 3HV โมโนเมอร์ จึงเป็นโคพอลิเมอร์ที่มีสมบัติของวัสดุหลากหลายตั้งแต่พลาสติกที่มีความเป็นผลึก (plastic crystalline) ไปจนถึงพลาสติกที่มีความยืดหยุ่นคล้ายยาง Anderson (1990) ได้รายงานสรุปว่าโคพอลิเมอร์ของ P(3HB-co-4HB) มีความน่าสนใจมากกว่า PHB และ P(3HB-co-3HV) เนื่องจากสามารถนำไปประยุกต์ใช้งานได้กว้างมากขึ้น

การนำ PHA มาขึ้นรูป

Holmes (1988) รายงานว่า PHB สามารถนำมาขึ้นรูปได้โดยการฉีดเข้าแบบ (injection molding) และการอัดรีด (extrusion molding) แต่กระบวนการผลิตจะต้องใช้อุณหภูมิหลอมเหลวต่ำที่สุดเนื่องจาก PHB จะไม่เสถียร (melt unstable) ที่อุณหภูมิสูงกว่าอุณหภูมิหลอมเหลว

เนื่องจาก PHB เป็นพอลิเมอร์ที่มีสมบัติแข็งและเปราะจึงเหมาะสำหรับการผลิตเป็นเส้นใย (fiber) เพราะโครงสร้างของ PHB เป็นพอลิเอสเทอร์จึงสามารถดึง (drawn) เป็นเส้นใย โดยใช้เทคนิคพิเศษซึ่งปรับปรุงให้เหมาะกับ PHB ด้วยการปั่น (spin) และดึงเป็นเส้นใยด้วยการละลาย

PHB ให้เป็นเจลในตัวทำละลาย 1,2-ไดคลอโรอีเทน (1,2-dichloroethane) ซึ่งสามารถผลิตเส้นใยที่มีความแข็งแรงสูง (ค่า Modulus = 8 GPa และ tensile strength = 900 MPa)

ในการนำ P(3HB-co-3HV) มาขึ้นรูปจะเลือกโคพอลิเมอร์ที่มีสัดส่วนของ 3HV ไม่เกิน 25 โมลเปอร์เซ็นต์มาเติมสาร nucleating agent เพื่อช่วยเพิ่มขนาด spherulite ซึ่งจะให้มีระดับความเป็นผลึกเพิ่มขึ้นแต่ยังคงมีความยืดหยุ่นและความเหนียว เมื่อนำ P(3HB-co-17%3HV) มาดึงเป็นเส้นใยด้วยวิธีการเดียวกันจะได้เส้นใยที่มีความเหนียวและใสมากขึ้น สำหรับแผ่นฟิล์มที่ผลิตจาก PHB และ P(3HB-co-17%3HV) โดยวิธี biaxially drawn มีคุณสมบัติที่ดีกว่าแผ่นฟิล์มพอลิโอเลฟิน (polyolefin film) เนื่องจากกาซออกซิเจนแพร่ผ่านได้น้อยกว่า จึงเหมาะที่จะนำไปผลิตเป็นบรรจุภัณฑ์ (Holmes, 1988 อ้างถึงใน Doi, 1990)

การนำ PHA ไปประยุกต์ใช้ทางการแพทย์

Reusch และคณะ [1992 อ้างถึงใน Lee, (1996)] รายงานว่า D(-)-3-hydroxybutyrate เป็นสารมัธยฐานของการสันดาป (intermediate metabolite) ในสัตว์ชั้นสูง โดยตรวจพบ D(-)-3-hydroxybutyrate ที่มีน้ำหนักโมเลกุลต่ำความยาวประมาณ 100-200 โมโนเมอร์ ซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการเป็นองค์ประกอบของ ion channel บริเวณเซลล์เมมเบรน

ในร่างกายมนุษย์จะตรวจพบ (D)-3-hydroxybutyrate ปริมาณค่อนข้างมากในส่วนพลาสมาของเลือด ดังนั้นการปลูกถ่าย (implant) วัสดุทางชีวภาพ (biomaterials) ที่ผลิตจาก PHB ในร่างกายมนุษย์จึงไม่ทำให้เกิดภาวะการต่อต้านสิ่งแปลกปลอม

วัตถุประสงค์ของการนำ PHA มาใช้เป็นวัสดุทางชีวภาพสำหรับการปลูกถ่ายในร่างกายของมนุษย์และสัตว์นั้น เนื่องจาก PHA มีคุณสมบัติสามารถถูกย่อยสลายได้โดยเอนไซม์เอสเทอร์เรส (Holmes, 1988 อ้างถึงใน Anderson และ Dawes, 1990) รวมทั้งคุณสมบัติสามารถเข้ากันได้ดีกับเนื้อเยื่อของสิ่งมีชีวิต (Galgut และคณะ, 1991 อ้างถึงใน Gogolewski และคณะ, 1993)

Korsako และคณะ [1983 และ 1984 อ้างถึงใน Anderson และ Dawes (1990)] เกิดความคิดที่จะนำ PHA มาผลิตเป็นแคปซูลเพื่อบรรจุยารักษาโรคหรือวัคซีนที่มีน้ำหนักโมเลกุลต่ำ ซึ่งต้องการให้ค่อยๆซึมผ่านเข้าสู่ร่างกายทีละน้อยเป็นระยะเวลานาน จึงทำการทดลองนำ PHB ที่มีน้ำหนักโมเลกุลต่างๆกันมาผลิตเป็นแคปซูล ซึ่งภายในบรรจุยา 7-ไฮดรอกซีเอทิลทีโอฟิลลีน (7-hydroxyethyltheophylline) ปลูกถ่ายในส่วนเนื้อเยื่อใต้ผิวหนังของหนูทดลอง เพื่อศึกษาการถูกย่อยสลายและความสามารถในการปลดปล่อยยา พบว่า PHB ที่มีน้ำหนักโมเลกุลสูงกว่า 10^5 ไม่เหมาะสำหรับการนำไปใช้ประโยชน์ทางด้านนี้

ในการนำ PHA มาผลิตเป็นวัสดุปลูกถ่ายในระยะสั้น จำเป็นที่จะต้องทราบถึงวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้ เช่น ในการใช้เพื่อเป็นหลอดเลือดเทียม (blood vessel) จะต้องการ PHA ชนิดที่สามารถรักษาสมบัติทางเคมีและเชิงกลได้ตลอดระยะเวลาที่ทำการปลูกถ่าย หากนำมาใช้เพื่อการบำบัดรักษาโรคที่เกี่ยวกับกระดูก (เช่น โรคกระดูกเปราะ, กระดูกร้าวหรือหัก) โดยนำมาขึ้นรูปเป็นข้อต่อ กระดูกเทียม นอตยึดกระดูก หรือเล็บในส่วน intramedulla จะต้องการ PHA ชนิดที่สามารถรักษาสมบัติทางเคมีและเชิงกลได้ในช่วงระยะเวลาหนึ่งแล้วสามารถถูกย่อยสลายและถูกแทนที่ด้วยกระดูกซึ่งถูกกระตุ้นให้เจริญด้วยกระแสไฟฟ้า (piezoelectric healing) (Daniels และคณะ, 1990 อ้างถึงใน Gogolewski และคณะ, 1993)

Gogolewski และคณะ (1993) ทำการทดลองปลูกถ่ายชิ้น PLA, PHB และ P(3HB-co-3HV) ที่มีสัดส่วนของ 3HV ในช่วง 5 ถึง 22 โมลเปอร์เซ็นต์ ในส่วนเนื้อเยื่อไตผิวหนังของหนูทดลองเป็นระยะเวลา 6 เดือน เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการตอบสนองของเนื้อเยื่อและอัตราการถูกย่อยสลาย ผลการทดลองยืนยันว่าในช่วงระยะเวลา 3 เดือนแรกไม่พบการตอบสนองที่รุนแรงของเนื้อเยื่อ ไม่มีการอักเสบหรือเป็นหนองและไม่ตรวจพบการเน่าของเนื้อเยื่อ เมื่อเปรียบเทียบการตอบสนองของเนื้อเยื่อจากการสังเกตปริมาณของเซลล์เนื้อเยื่อเกี่ยวพัน (connective tissue) และเซลล์เนื้อเยื่อรูปกระสวย (fibroblast tissue) พบว่าเนื้อเยื่อมีการตอบสนองต่อ PHB และ P(3HB-co-3HV) ต่ำกว่า PLA เพราะ PLA เป็นพอลิเมอร์ที่ไม่เสถียรต่อความร้อน ดังนั้นในการขึ้นรูปจึงต้องมีการเติมสารเร่งปฏิกิริยาซึ่งอาจทำให้เกิดการปนเปื้อนได้ ในขณะที่ PHB และ P(3HB-co-3HV) ค่อนข้างเสถียรต่อความร้อนจึงไม่ต้องเติมสารเร่งปฏิกิริยา จึงสามารถทำให้วัสดุชีวภาพที่ผลิตจาก PHA บริสุทธิ์ได้ง่ายกว่า PLA เมื่อเปรียบเทียบผลการตอบสนองของเนื้อเยื่อต่อ PHB และ P(3HB-co-3HV) พบว่า P(3HB-co-3HV) ที่มีสัดส่วน (โมลเปอร์เซ็นต์) ของ 3HV เพิ่มขึ้น จะมีการปนเปื้อนเพิ่มมากขึ้นจาก 3HV โมโนเมอร์ที่มีน้ำหนักโมเลกุลต่ำ จึงไปเพิ่มอัตราการตอบสนองของเนื้อเยื่อ อย่างไรก็ตามสารน้ำหนักโมเลกุลต่ำเหล่านี้จะถูกย่อยสลายจนหมด ดังนั้นอัตราการตอบสนองของเนื้อเยื่อที่มีต่อพอลิเมอร์เมื่อปลูกถ่ายนาน 6 เดือนจึงเท่ากันทุกชนิด ในการตรวจสอบอัตราการถูกย่อยสลายพบว่าเมื่อปลูกถ่ายนาน 6 เดือน PLA จะถูกย่อยสลายที่บริเวณแกนกลางมากกว่าพื้นผิวสามารถถูกย่อยสลาย (56-99%) และสูญเสียน้ำหนัก (weight loss = 0-50%) มากกว่า PHA ซึ่งจะถูกย่อยสลายเพียง 15-43 เปอร์เซ็นต์ สูญเสียน้ำหนัก 0-1.6 เปอร์เซ็นต์ โดย P(3HB-co-3HV) ที่มีสัดส่วน (โมลเปอร์เซ็นต์) ของ 3HV เพิ่มขึ้นจะถูกย่อยสลายมากขึ้น

การนำ PHA ไปใช้เพื่อทดแทนผลิตภัณฑ์พลาสติกจากปิโตรเคมี

Byrom [1994 อ้างถึงใน Lee, (1996)] รายงานว่า เนื่องจากมาตรการลดปริมาณการใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติกจากปิโตรเคมี บริษัทต่างๆทั่วโลกจึงมีความสนใจที่จะนำ PHA มาใช้ทดแทนพลาสติกจากปิโตรเคมี รวมทั้งปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีส่วนประกอบของ PHA บริษัทชินีคา ไบโอโพรดักท์ ประเทศอังกฤษเป็นผู้ผลิต P(3HB) และ P(3HB-co-3HV) เพื่อการค้าในระดับอุตสาหกรรมเป็นบริษัทแรก โดยใช้ชื่อทางการค้าว่า ไบโอโพล (BIOPOL) มีกำลังผลิต 1,000 ตันต่อปี ในราคา 16 ดอลลาร์ต่อ 1 กิโลกรัม

ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากไบโอโพลชนิด P(3HB-co-3HV) ออกวางจำหน่ายเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1990 โดยบริษัทเวลลา (Wella, German Hair care) ประเทศเยอรมัน ผลิตเป็นขวดแชมพู (SANARA) ในขณะที่ประเทศญี่ปุ่นนำ PHA มาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้ง เช่น ถาดสำหรับบรรจุอาหาร ค้ามืดโกน เป็นต้น (Lee, 1996)

แนวทางการนำ PHA ไปใช้ประโยชน์ (Lee, 1996)

1. การใช้ประโยชน์ในทางการแพทย์

1.1 วัสดุทางด้านศัลยกรรม เช่น ไหมเย็บแผล เข็มเย็บแผล ผ้าซับเลือด และหลอดเลือดเทียม เป็นต้น

1.2 วัสดุเพื่อการรักษาโรค เช่น แคปซูลบรรจุยาหรือวัคซีน, ข้อต่อหรือกระดูกเทียม ในการรักษาโรคทางกระดูกโดยการกระตุ้นด้วยกระแสไฟฟ้า เป็นต้น

2. การใช้ประโยชน์ทางเกษตรกรรมและการปศุสัตว์

2.1 แคปซูลสำหรับบรรจุยาฆ่าแมลง ยาฆ่าวัชพืช ปุ๋ย เมื่อโปรยลงในแปลงเพาะปลูก จะถูกย่อยสลายโดยจุลินทรีย์ที่อยู่ในดินแล้วปลดปล่อยตัวยาออกมาทีละน้อย ช่วยให้ประหยัดแรงงานและค่าใช้จ่ายในการฉีดยาป้องกันโรครวมทั้งการใส่ปุ๋ย

2.2 แคปซูลสำหรับบรรจุภูมิคุ้มกันโรคสัตว์ เช่น ยาถ่ายพยาธิ วัคซีนป้องกันโรคระบาด เป็นต้น ช่วยให้ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการกระตุ้นซ้ำ (boost)

3. การใช้เพื่อทดแทนผลิตภัณฑ์พลาสติกจากอุตสาหกรรมปิโตรเคมี

3.1 วัสดุและบรรจุภัณฑ์ที่ใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้ง เช่น ค้ามืดโกน ผ้าอ้อมสำเร็จรูป ผ้าอนามัย ถาดสำหรับบรรจุอาหาร แผ่นฟิล์มถนอมอาหาร เป็นต้น

3.2 เส้นใยสำหรับเครื่องนุ่งห่ม (non-woven fabric) (Egging และคณะ, 1992)

มูลเหตุจูงใจในการทำการวิจัย

ปัจจุบันประเทศในกลุ่มที่พัฒนาแล้วต่างมีมาตรการลดปริมาณการใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติกจากอุตสาหกรรมปิโตรเคมี รวมทั้งทำการวิจัยและค้นคว้าเพื่อพัฒนาให้ได้พลาสติกที่สามารถถูกย่อยสลายได้ในธรรมชาติ การใช้พลาสติกชีวภาพเป็นวิธีการซึ่งสามารถช่วยบรรเทาปัญหาได้ทางหนึ่ง คณะผู้วิจัยได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและเล็งเห็นประโยชน์ของการใช้พลาสติกชีวภาพ จึงทำการค้นคว้าและวิจัยอย่างต่อเนื่อง เพื่อผลิตพลาสติกชีวภาพให้มีสมบัติเหมาะสมในการนำไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ โดยเริ่มจากได้ทำการคัดเลือกจุลินทรีย์ที่สามารถสร้างและสะสม PHA จากงานวิจัยของ อรุณ ชาญชัยชาววิวัฒน์ (2536) พบว่า *Alcaligenes* sp. สายพันธุ์ A-04 เป็นสายพันธุ์ที่สามารถสร้างและสะสม PHB เมื่อใช้ฟรักโทสเป็นแหล่งคาร์บอน ผลิต PHB 21 เปอร์เซ็นต์ต่อน้ำหนักเซลล์แห้ง (คิดเป็น 0.75 กรัมต่อลิตร) เมื่อทำการทดลองในระดับขวดเขย่า โดยใช้วิธีการเลี้ยงแบบ 2 ขั้นตอนในอาหาร MSM สูตรปรับปรุง สามารถผลิต PHB เพิ่มได้เป็น 49 เปอร์เซ็นต์ต่อน้ำหนักเซลล์แห้ง (คิดเป็น 2.03 กรัมต่อลิตร) ชนัญ ผลประไพ (2537) ศึกษาสภาวะการเลี้ยง *Alcaligenes* sp. A-04 ในถังหมักขนาด 5 ลิตร เพื่อเพิ่มปริมาณการผลิต PHB โดยควบคุมอัตราการกวนเท่ากับ 600 รอบต่อนาที อัตราการให้อากาศ 1.8 vvm ที่อุณหภูมิ 30 °ซ เมื่อให้ปริมาณฟรักโทส 30 กรัมต่อลิตร และแอมโมเนียมซัลเฟตเท่ากับ 1.5 กรัมต่อลิตร สามารถผลิต PHB เพิ่มขึ้นเป็น 79 เปอร์เซ็นต์ต่อน้ำหนักเซลล์แห้ง (คิดเป็น 7.21 กรัมต่อลิตร) แต่เนื่องจาก PHB มีสมบัติที่แข็งและเปราะ จึงมีข้อจำกัดในการนำไปประยุกต์ใช้งาน ดังนั้นในขณะเดียวกันคณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการผลิตโคพอลิเมอร์ ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้งานได้มากขึ้น อัญชญา ศุภดิษฐ์ (2537) ได้รายงานการสร้างและสะสมโคพอลิเมอร์โดย *Alcaligenes* sp. A-04 พบว่าสามารถสร้างและสะสมโคพอลิเมอร์ P(3HB-co-3HV) ที่มีสัดส่วน 3HV ในช่วง 0-95 โมลเปอร์เซ็นต์ และ P(3HB-co-4HB) ที่มีสัดส่วน 4HB ในช่วง 0-38 โมลเปอร์เซ็นต์ นอกจากนี้ยังพบว่า *Alcaligenes* sp. A-04 สามารถสร้างและสะสมเทอร์พอลิเมอร์ P(3HB-co-3HV-co-4HB) โดยแหล่งคาร์บอนที่ใช้ในการผลิต 3HB โมโนเมอร์คือกรดบิวทิริก, 3HV โมโนเมอร์คือกรดวาเลอริก และ 4HB โมโนเมอร์คือ โซเดียม-4-ไฮดรอกซี-บิวทิเรต เมื่อทดสอบสมบัติทางกายภาพและเชิงกลเปรียบเทียบระหว่าง PHB P(3HB-co-3HV) และ P(3HB-co-3HV-co-4HB) พบว่าเทอร์พอลิเมอร์ P(3HB-co-3HV-co-4HB) มีลักษณะและสมบัติหลายประการที่น่าสนใจมากกว่าไฮโปลิเมอร์และโคพอลิเมอร์ ทั้งนี้เนื่องจากสามารถแปรสัดส่วนของโมโนเมอร์แต่ละชนิดซึ่งเป็นองค์ประกอบในเทอร์พอลิเมอร์ P(3HB-co-3HV-co-4HB) ได้หลากหลายมากกว่าโคพอลิเมอร์ ซึ่งสัดส่วนโมลเปอร์เซ็นต์ที่เหมาะสมของแต่ละโมโนเมอร์ต่างมีข้อดีที่จะทำให้เทอร์พอลิเมอร์มีสมบัติเหมาะสมแก่การนำไปประยุกต์ใช้งานแต่ละด้านแตกต่างกัน

โดยพอลิเมอร์ที่มีสัดส่วนของ 3HV โมโนเมอร์ไม่เกิน 40 โมลเปอร์เซ็นต์ จะทำให้พอลิเมอร์มีสมบัติเหนียวและใส (Holmes, 1988 และ Doi, 1990) ในขณะที่ 4HB โมโนเมอร์ในสัดส่วนที่มากกว่า 40 โมลเปอร์เซ็นต์ จะทำให้พอลิเมอร์มีสมบัติยืดหยุ่น แต่จะมีผลลดอุณหภูมิหลอมเหลวของพอลิเมอร์ (Kunioka และ Doi, 1990) ดังนั้นการมี 3HB โมโนเมอร์รวมอยู่ในสายพอลิเมอร์ซึ่งสามารถเกิดผลึกร่วมกับ 3HV โมโนเมอร์จะทำให้เทอร์พอลิเมอร์มีจุดหลอมเหลวสูงขึ้นรวมทั้งเพิ่มความแข็งแรง (เพิ่มค่า young's modulus) ดังนั้นเทอร์พอลิเมอร์ P(3HB-co-3HV-co-4HB) จึงมีสมบัติที่ดีของแต่ละโมโนเมอร์ร่วมกัน กล่าวคือ สามารถทำให้เทอร์พอลิเมอร์มีทั้งความเหนียว ความใส ความยืดหยุ่นและแข็งแรง และสามารถเพิ่มอัตราการถูกย่อยสลายโดยผลิตให้เทอร์พอลิเมอร์มีสัดส่วน (โมลเปอร์เซ็นต์) ของ 4HB สูงขึ้น (Kunioka, 1989) ดังนั้นจึงสามารถผลิตเทอร์พอลิเมอร์ให้มีสมบัติหลากหลายตามวัตถุประสงค์การใช้งาน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการแปรสัดส่วน (โมลเปอร์เซ็นต์) ของแต่ละโมโนเมอร์

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาการผลิตเทอร์พอลิเมอร์ P(3HB-co-3HV-co-4HB) โดย *Alcaligenes* sp. สายพันธุ์ A-04 ที่มีสัดส่วนของโมโนเมอร์ต่างๆกัน โดยสัดส่วนของแต่ละโมโนเมอร์ (โมลเปอร์เซ็นต์) ขึ้นกับชนิดและการแปรอัตราส่วนของแหล่งคาร์บอน (กรัมต่อลิตร) รวมถึงวิเคราะห์สมบัติทางกายภาพ และทดสอบเชิงกลของเทอร์พอลิเมอร์ต่างๆที่ผลิตได้ และเนื่องจากในปัจจุบันรายงานการวิจัยเกี่ยวกับสมบัติด้านต่างๆของเทอร์พอลิเมอร์ P(3HB-co-3HV-co-4HB) มีน้อย ดังนั้นในการแปรสัดส่วน(โมลเปอร์เซ็นต์)ของแต่ละโมโนเมอร์ จึงอ้างอิงรายงานการวิจัยของโคพอลิเมอร์ P(3HB-co-3HV) และ P(3HB-co-4HB) จากคณะผู้วิจัยกลุ่มอื่น โดยมุ่งหวังที่จะให้งานวิจัยนี้สามารถใช้เป็นข้อมูลในการนำเทอร์พอลิเมอร์ไปประยุกต์ใช้งานได้เหมาะสม นอกจากนี้ยังพบว่าการผลิตเทอร์พอลิเมอร์มีต้นทุนสูงเนื่องมาจากราคาของแหล่งคาร์บอนที่ใช้ ดังนั้นจึงศึกษาการเปลี่ยนชนิดของแหล่งคาร์บอนสำหรับการผลิตโมโนเมอร์ 4HB จาก โซเดียม 4-ไฮดรอกซีบิวทิเรต เป็น 1,4-บิวเทนไดออล ซึ่งมีราคาถูกกว่าประมาณ 4 เท่า ศึกษาการผลิตเทอร์พอลิเมอร์ให้มีสัดส่วนของ 4HB โมโนเมอร์เพิ่มขึ้น เพื่อให้สามารถผลิตเทอร์พอลิเมอร์ได้สัดส่วนของโมโนเมอร์แต่ละชนิดตามที่ต้องการ และศึกษาการวิธีการเลี้ยง *Alcaligenes* sp. A-04 ในอาหารเพื่อการผลิตแบบ 2 ขั้นตอน เพื่อปรับปรุงวิธีการเลี้ยงเชื้อแบบเดิม ซึ่งมีขั้นตอนที่ยุ่งยากและสิ้นเปลืองอาหารสำหรับเลี้ยงกล้าเชื้อ

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

เพื่อหาข้อมูลในการผลิตเทอร์พอลิเมอร์โดย *Alcaligenes* sp. สายพันธุ์ A-04 ซึ่งมีลักษณะและสมบัติของเทอร์พอลิเมอร์ที่มีสัดส่วนของโมโนเมอร์ต่างๆกัน เพื่อเป็นประโยชน์ในการเลือกผลิตเทอร์พอลิเมอร์ชนิดที่เหมาะสมในการนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างถูกต้องตามวัตถุประสงค์ต่อไป

ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

1. การเตรียมกล้าเชื้อ *Alcaligenes* sp. A-04 เพื่อให้ได้ปริมาณเซลล์มาก และมีประสิทธิภาพในการสร้างเทอร์พอลิเมอร์
2. การศึกษาชนิด ปริมาณของแหล่งคาร์บอน และระยะเวลาในการเลี้ยงเชื้อ *Alcaligenes* sp. A-04 ที่เหมาะสม เพื่อผลิตเทอร์พอลิเมอร์ให้มีสัดส่วนแต่ละโมโนเมอร์แตกต่างกัน
3. การศึกษาวิธีเลี้ยง *Alcaligenes* sp. A-04 เพื่อการผลิตเทอร์พอลิเมอร์ โดยวิธีการเลี้ยงในอาหารเพื่อการผลิตแบบ 2 ขั้นตอน
4. ผลิตเทอร์พอลิเมอร์ที่มีสัดส่วนโมโนเมอร์แต่ละชนิดแตกต่างกัน เพื่อศึกษาลักษณะสมบัติทางกายภาพ และเชิงกลของเทอร์พอลิเมอร์ โดยเลือกปริมาณโมลเปอร์เซ็นต์ของแต่ละโมโนเมอร์ที่เหมาะสม (ทำให้มีสมบัติด้านต่างๆได้ตามความต้องการ) จากที่มีผู้รายงานไว้ในการศึกษาเรื่องโคพอลิเมอร์ชนิดต่างๆ เพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์